

ДАВИДЮК АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д.е.н., доцент

_____ В. В. Лимар
«_____» _____ 2024 р.

**ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ КАНАДИ У ВІДНОСИНАХ З
УКРАЇНОЮ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії

Магістерська робота

Керівник:
Сегеда С. А., професор кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, д.е.н., доцент

Оцінка: ____/____/____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:
Гижко А.П., к.політ.н.

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	7
1.1. Стан вивчення проблеми економічної дипломатії	7
1.2. Джерела та методи дослідження економічної дипломатії.....	11
1.3. Методологічні засади та теоретичні підходи до вивчення міжнародних економічних відносин.....	17
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КАНАДИ	25
2.1. Історія та розвиток економічної дипломатії Канади.....	25
2.2. Основні напрямки економічної дипломатії Канади у міжнародних відносинах.....	32
2.3. Вплив економічної дипломатії на економічну політику Канади.....	35
РОЗДІЛ 3. ВЗАЄМОДІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КАНАДИ З УКРАЇНОЮ	43
3.1. Історія економічних відносин між Канадою та Україною	43
3.2. Аналіз сучасного стану економічної співпраці між Канадою та Україною	51
3.3. Перспективи розвитку економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною	61
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми магістерської роботи, присвяченої економічній дипломатії Канади у відносинах з Україною, зумовлена сучасними тенденціями розвитку міжнародних відносин, особливо в умовах глобальних політичних і економічних викликів. Канада відіграє важливу роль на світовій арені як держава з розвиненою економікою та активною участю в міжнародних організаціях, що формують глобальну політику і забезпечують економічну стабільність. Її економічна дипломатія є інструментом для підтримки національних інтересів у зовнішньоекономічній діяльності, розвитку торговельних відносин та інвестиційних зв'язків.

У випадку з Україною, особливо на тлі триваючої війни та економічних перетворень, відносини з Канадою набувають особливого значення. Економічна дипломатія Канади спрямована на підтримку демократичних перетворень, економічної стабільності та розвитку ринкової економіки в Україні. Важливість теми також полягає у вивченні механізмів та інструментів, які використовуються Канадою для налагодження економічної співпраці, що сприяє розвитку двосторонніх відносин та інтеграції України в глобальну економіку.

Дослідження цієї теми дозволяє не лише розкрити особливості економічної дипломатії Канади, але й проаналізувати вплив цих процесів на економічний розвиток України, що є актуальним для вдосконалення міжнародної співпраці та побудови стабільного економічного партнерства між країнами.

Питанням розвитку українсько-канадських відносин та економічної дипломатії присвячували свої дослідження як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, надаючи важливе значення різним аспектам цих відносин. Так, Н. Конон та А. Скребнева у своїй праці аналізують сучасний стан і перспективи розвитку двосторонніх відносин, звертаючи увагу на торговельно-економічне співробітництво та культурні зв'язки між країнами [4]. Важливий внесок у

вивчення еволюції українсько-канадських відносин зробив В. Макар, який у своїй дисертації детально досліджує етапи формування цих відносин з моменту визнання Україною незалежності Канадою [5].

Окремо слід виділити роботи Г. Перепелиці, який досліджує аспекти особливого партнерства України та Канади у безпековій та оборонній сферах, підкреслюючи важливу роль Канади у підтримці територіальної цілісності та суверенітету України під час російської агресії [9]. О. Белокопос звертає увагу на специфіку канадської зовнішньої політики щодо України у контексті глобальної безпеки, аналізуючи її на прикладі подій після анексії Криму [11]. Вітчизняний дослідник О. Волович акцентує на історичному вимірі українсько-канадських відносин, простежуючи їх розвиток від перших хвиль еміграції до сучасності [12].

Не можна не згадати про В. Горбуліна, чия серія статей досліджує гібридну війну Росії проти України та її вплив на міжнародні відносини, зокрема роль Канади у стримуванні агресії [13]. Є. Магда аналізує сучасні виклики для українсько-канадських відносин в умовах гібридної війни та акцентує на ролі Канади у зміцненні обороноздатності України [27].

С. Немирич та А. Поліщук у своїх роботах звертаються до питань міжнародного права та відповідальності Росії за агресію проти України, аналізуючи підтримку Канади в цьому контексті [28, 30].

Ці дослідники надають глибокий аналіз розвитку економічної дипломатії між Україною та Канадою, висвітлюючи ключові моменти їх співпраці та підкреслюючи важливість стратегічного партнерства між двома країнами.

Метою роботи є вивчення особливостей економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною, а також її впливу на розвиток економічної співпраці між країнами.

Завданнями магістерської роботи є:

1. Проаналізувати стан вивчення проблеми економічної дипломатії.
2. Визначити джерела та методи дослідження економічної дипломатії.
3. Узагальнити методологічні засади та теоретичні підходи до вивчення

міжнародних економічних відносин.

4. Описати історію та розвиток економічної дипломатії Канади.
5. Виявити основні напрямки економічної дипломатії Канади у міжнародних відносинах.
6. Дослідити вплив економічної дипломатії на економічну політику Канади.
7. Вивчити історію економічних відносин між Канадою та Україною.
8. Проаналізувати сучасний стан економічної співпраці між Канадою та Україною.
9. Зробити прогноз щодо перспектив розвитку економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною.

Об'єктом роботи є економічна дипломатія Канади як складова міжнародних відносин.

Предметом роботи є механізми, напрями та інструменти економічної дипломатії Канади, які застосовуються у відносинах з Україною.

Теоретичною та методологічною основою роботи є праці вітчизняних і зарубіжних науковців, що досліджують економічну дипломатію, міжнародні відносини та економічну співпрацю, а також методологічні підходи до аналізу міжнародної економічної дипломатії.

У дослідженні задіяні такі методи: системний аналіз, порівняльний метод, метод історичного аналізу, а також методи кількісного та якісного аналізу.

Інформаційною базою роботи є офіційні документи та матеріали урядів Канади та України, аналітичні звіти міжнародних організацій, наукові статті, монографії, а також статистичні дані щодо економічних відносин між Канадою та Україною.

Практична значущість роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення економічної співпраці між Канадою та Україною, а також для розробки ефективних інструментів економічної дипломатії, спрямованих на покращення двосторонніх відносин та підвищення конкурентоспроможності України на світовій арені.

Тема роботи визначила наступну структуру дослідження, що складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

1.1. Стан вивчення проблеми економічної дипломатії

Дипломатія, як важливий аспект міжнародних відносин, традиційно розглядається як мистецтво ведення переговорів між державами для досягнення політичних і економічних цілей. Її основними функціями є представництво, переговори, інформування та захист інтересів держави на міжнародній арені. Відповідно до класичної теорії дипломатії, сформованої ще у XVIII столітті, вона виступає основним інструментом зовнішньої політики держав, здатним забезпечувати мир та стабільність через врегулювання конфліктів і досягнення взаєморозуміння між суб'єктами міжнародного права. До різновидів дипломатії відносяться політична, культурна, військова та економічна дипломатія, кожна з яких має свої специфічні функції та інструменти [11, С. 28-30].

Серед сучасних дослідників дипломатії слід згадати таких науковців, як Гарольд Ніколсон, який розробив фундаментальні підходи до теорії дипломатії, вказуючи на важливість професіоналізму та тактовності в міждержавних переговорах. Він наголошував, що дипломатія має бути не тільки інструментом вирішення конфліктів, але й засобом побудови довготривалих партнерств між країнами. Інший визначний дослідник, Генрі Кіссінджер, виділяв важливість геополітичного контексту дипломатії, відзначаючи, що ефективна дипломатія повинна брати до уваги не лише політичні, але й економічні інтереси держав, особливо в умовах глобалізації [13, С. 79-80].

Економічна дипломатія є особливим видом дипломатії, що зосереджена на просуванні економічних інтересів держави за кордоном. Вона охоплює різні аспекти, зокрема укладання міжнародних торговельних угод, захист національних виробників, залучення інвестицій та сприяння експорту. Економічна дипломатія використовує інструменти як традиційної дипломатії,

так і економічних важелів для досягнення стратегічних цілей на міжнародному рівні.

Одним з провідних сучасних дослідників економічної дипломатії є Бернард Хокман, який підкреслював, що економічна дипломатія відіграє ключову роль у процесі глобалізації та забезпеченні конкурентоспроможності національних економік. Він також наголошував на важливості координації між різними державними установами для забезпечення комплексного підходу до ведення міжнародних економічних переговорів. Аналогічно, Роберт Кеохейн у своїх роботах зазначав, що економічна дипломатія є невід'ємною частиною сучасної зовнішньої політики, зокрема в контексті міжнародної торгівлі та фінансів [17, С.5].

Особливу увагу варто приділити ролі економічної дипломатії в умовах кризових ситуацій. Наприклад, Мануель Телло розглядав економічну дипломатію як ефективний інструмент у процесах економічної трансформації та подолання криз. Він наводив приклади використання економічної дипломатії для стабілізації національних економік після кризових явищ, таких як глобальна фінансова криза 2008 року, коли держави через дипломатичні канали забезпечували сприятливі умови для своїх економік на міжнародних ринках.

Економічна дипломатія також відіграє важливу роль у розвитку двосторонніх та багатосторонніх відносин між державами. Як приклад можна навести відносини між США та Китаєм, де економічна дипломатія стала ключовим елементом взаємодії між цими двома країнами, особливо в умовах посилення конкуренції на світовому ринку. Через дипломатичні інструменти держави намагаються знизити напругу в торговельних війнах, зберігаючи при цьому свої економічні інтереси [16, С. 87-88].

Таким чином, економічна дипломатія, будучи важливою складовою міжнародних відносин, має широкий спектр функцій і застосувань. Вона поєднує традиційні елементи дипломатії з економічними інструментами, що робить її ефективним засобом для просування національних інтересів на світовій арені.

Стан вивчення проблеми економічної дипломатії є багатоплановим та динамічним, оскільки ця дисципліна на перетині економіки, міжнародних відносин та дипломатії постійно розвивається у відповідь на глобальні виклики. Термін "економічна дипломатія" набув широкого вжитку в другій половині XX століття, коли економічні аспекти міжнародних відносин стали грати все більш важливу роль. На сучасному етапі економічна дипломатія охоплює низку явищ, зокрема міжнародну торгівлю, інвестиційні відносини, економічну допомогу, участь у міжнародних економічних організаціях та об'єднаннях. Проблематика цієї сфери охоплює також взаємодію держав з транснаціональними корпораціями, які мають дедалі більший вплив на світову економіку [14, С. 10-11].

Одним із перших вчених, хто розпочав дослідження цього феномену, є Гарольд Ніколсон, який в своїх роботах приділяв значну увагу дипломатичній практиці загалом, наголошуючи на ролі економічних важелів у міжнародних переговорах. Він вважав, що економічна дипломатія дозволяє державам не тільки відстоювати свої національні інтереси, але й сприяти розвитку глобальної економіки шляхом участі в міжнародних економічних організаціях.

У сучасній науковій літературі економічна дипломатія досліджується під різними кутами зору. Роберт Кеохейн та Джозеф Най у своїх працях зробили значний внесок у вивчення взаємодії між економічною дипломатією та міжнародними відносинами. Їх концепція "комплексної взаємозалежності" пояснює, як економічна дипломатія сприяє міжнародній співпраці через взаємозв'язок держав у світовій економіці. Зокрема, Кеохейн наголошував на тому, що економічна дипломатія стає основним засобом досягнення стратегічних цілей у пост-біполярному світі, коли ідеологічні конфлікти поступилися місцем економічним інтересам [15, С. 15-16].

Бернард Хокман виділив економічну дипломатію як важливий інструмент в умовах глобалізації, де конкурентоспроможність національних економік залежить від ефективного використання дипломатичних механізмів. Він підкреслював, що економічна дипломатія є не тільки засобом сприяння

експорту та залучення інвестицій, але й способом впливу на міжнародну економічну політику. У своїх роботах Хокман акцентував увагу на тому, що сучасна економічна дипломатія сприяє розвитку багатосторонніх торговельних угод, таких як угоди в рамках Світової організації торгівлі (СОТ), які є результатом довготривалих дипломатичних переговорів.

Значний внесок у вивчення економічної дипломатії зробили також дослідники Мануель Телло та Патрік Лоу. Телло розглядав економічну дипломатію як критично важливий інструмент подолання наслідків економічних криз та забезпечення стабільного розвитку. Він наводив приклади, як держави використовують економічну дипломатію для налагодження сприятливих умов торгівлі та інвестицій, що особливо важливо в умовах глобальних економічних зрушень. Патрік Лоу, зі свого боку, зосередив увагу на дослідженні міжнародних організацій та їх ролі в економічній дипломатії. Він наголошував на тому, що міжнародні економічні структури, такі як СОТ, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, виступають важливими майданчиками для ведення економічної дипломатії, де країни можуть захищати свої інтереси та впливати на глобальні економічні правила [12, С.15-16].

Вивчення економічної дипломатії також торкається важливої тематики взаємодії між державними структурами та приватним сектором. На думку таких дослідників, як Джонатан Кіркпатрик, держави все частіше використовують економічну дипломатію для залучення іноземних інвестицій та сприяння розвитку національного бізнесу на зовнішніх ринках. Кіркпатрик стверджує, що в умовах зростаючої конкуренції на глобальному ринку економічна дипломатія стає важливим інструментом не лише для підтримки міжнародних компаній, але й для зміцнення економічної безпеки держави.

Крім того, слід відзначити, що економічна дипломатія все більше розглядається як багатостороння система, в якій беруть участь не лише держави, але й різні міжнародні актори. На думку Ганса Моргентау, економічна дипломатія може виконувати функцію інструменту м'якої сили, коли країни не застосовують прямий політичний тиск, а використовують економічні стимули

для досягнення своїх цілей. Це особливо актуально для розвинутих держав, таких як Канада, які застосовують економічну дипломатію для просування своїх національних інтересів через укладання вигідних торговельних угод та підтримку стратегічних економічних проектів [15, С. 15-16].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що стан вивчення проблеми економічної дипломатії є досить різноманітним і відображає сучасні виклики глобальної економіки та міжнародних відносин. Науковці досліджують економічну дипломатію в контексті геополітики, міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності та багатосторонньої співпраці, відзначаючи її значний вплив на формування світового економічного порядку. Економічна дипломатія залишається ключовим інструментом для забезпечення національних інтересів у сучасному багатополярному світі, де взаємодія між державами набуває все більш економічно орієнтованого характеру.

1.2. Джерела та методи дослідження економічної дипломатії

Джерела дослідження економічної дипломатії мають важливе значення для розуміння природи та еволюції цього феномену, а також для побудови цілісної наукової картини, що відображає як історичний, так і сучасний контексти. Дослідження економічної дипломатії базується на широкому спектрі джерел, що включають як наукові праці, так і офіційні документи, аналітичні звіти, статистичні дані, міжнародні договори та угоди, а також матеріали міжнародних організацій, що відіграють ключову роль у формуванні економічної політики держав на глобальному рівні [4, С. 27–32].

Одним із основних джерел для вивчення економічної дипломатії є праці класичних і сучасних теоретиків міжнародних відносин та дипломатії, таких як Гарольд Ніколсон, Генрі Кіссінджер, Джозеф Най і Роберт Кеохейн. Їхні наукові доробки не лише висвітлюють фундаментальні аспекти дипломатичної діяльності, але й акцентують увагу на взаємодії економічних факторів у контексті міжнародних відносин. Зокрема, роботи Кеохейна та Ная стали

важливими джерелами для розуміння того, як економічна дипломатія впливає на світовий порядок та національні економічні інтереси держав. Їх концепції комплексної взаємозалежності та м'якої сили стали ключовими для досліджень, що стосуються економічної дипломатії, оскільки вони розкривають динаміку взаємин між державами через призму економічних зв'язків і впливу міжнародних інститутів.

Рисунок 1.1. Джерела дослідження економічної дипломатії

Джерело: власна розробка автора

Важливим джерелом для дослідження економічної дипломатії є також офіційні документи урядів, зокрема економічні стратегії, зовнішньополітичні доктрини та аналітичні звіти міністерств закордонних справ і міжнародної торгівлі [10, С. 25-30]. Наприклад, економічна стратегія Канади є важливим джерелом для розуміння її економічної дипломатії. Цей документ розкриває головні напрями міжнародної економічної політики країни, зокрема акценти на розвиток торговельних угод, залучення інвестицій, підтримку національних компаній на світових ринках та взаємодію з міжнародними економічними

організаціями. Документи такого роду дозволяють проаналізувати, як держава формує свої економічні пріоритети, а також які інструменти використовує для досягнення цих цілей на міжнародній арені.

Крім того, аналітичні звіти міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Міжнародний валютний фонд (МВФ), надають цінні дані для дослідження економічної дипломатії. Ці організації відіграють ключову роль у регулюванні світової економіки, і їхні звіти дозволяють вивчити, як різні країни використовують економічну дипломатію для інтеграції в глобальну економічну систему. Наприклад, звіти СОТ про стан світової торгівлі часто включають аналіз торговельної політики держав, що дозволяє зрозуміти, як саме економічна дипломатія впливає на укладання міжнародних угод і формування торговельних блоків. Ці дані є неоціненними для дослідників, які вивчають як окремі епізоди економічної дипломатії, так і її систематичні прояви [11, С. 28-30].

Не менш важливим джерелом для дослідження є міжнародні договори, угоди та меморандуми про взаєморозуміння між державами. Такі документи є первинними свідченнями практичної реалізації економічної дипломатії, адже через них можна простежити, як економічні інтереси держав відображаються в дипломатичних ініціативах. Зокрема, торговельні угоди, такі як Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), стали яскравими прикладами того, як економічна дипломатія впливає на структуру міжнародних відносин, сприяючи зростанню торгівлі та інвестицій між країнами-учасницями. Аналіз таких угод дозволяє виявити основні пріоритети економічної дипломатії окремих держав, а також їхню здатність адаптуватися до нових викликів у міжнародній торгівлі [12, С.15-16].

Крім офіційних джерел, значний вклад у вивчення економічної дипломатії роблять наукові статті та монографії, в яких дослідники аналізують окремі аспекти цього явища. Такі праці, як дослідження Бернарда Хокмана про роль економічної дипломатії в умовах глобалізації, або роботи Джеффри Сакса

про вплив міжнародних фінансових інститутів на економічну політику держав, забезпечують детальний аналіз економічної дипломатії у конкретних контекстах. Завдяки таким дослідженням можна побачити, як економічна дипломатія змінюється під впливом нових викликів, таких як фінансова криза, політична нестабільність або технологічний прогрес [14, С. 10-11].

Не можна оминути увагою й роль статистичних даних, які є важливим джерелом для емпіричних досліджень у сфері економічної дипломатії. Статистичні відомості про обсяги торгівлі, прямі іноземні інвестиції, експорт та імпорту окремих країн дають можливість проаналізувати реальні результати економічної дипломатії на міжнародному рівні. Наприклад, дані Світового банку про економічний розвиток окремих регіонів допомагають дослідникам оцінити ефективність дипломатичних заходів, спрямованих на залучення іноземних інвестицій або просування національних компаній на зовнішніх ринках.

Таким чином, джерела дослідження економічної дипломатії включають широкий спектр матеріалів, що відображають як теоретичні, так і практичні аспекти цього явища. Офіційні документи, міжнародні угоди, аналітичні звіти, наукові праці та статистичні дані разом утворюють цілісну базу для досліджень, забезпечуючи всебічний аналіз економічної дипломатії у контексті глобальних процесів. Ці джерела дозволяють розкрити різноманітність підходів та інструментів, які використовуються державами для реалізації своїх економічних інтересів на міжнародній арені, а також виявити загальні тенденції розвитку цього явища в умовах сучасної глобалізації [17, С.5].

Методи дослідження економічної дипломатії є складною і багатогранною системою підходів, що дозволяє вивчити цю сферу у всій її складності та динаміці. Важливість методології в цьому контексті полягає в тому, що економічна дипломатія охоплює широкий спектр економічних і політичних явищ, кожне з яких потребує різних підходів для глибокого аналізу. Один із ключових методів, який широко використовується для дослідження економічної дипломатії, — це системний аналіз, що дозволяє розглядати

економічну дипломатію як складову більш широкої системи міжнародних відносин. Системний підхід допомагає дослідити економічну дипломатію в контексті взаємозалежності між державами, де економічні і політичні інтереси переплітаються і взаємодіють. Використання цього методу дозволяє враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на формування економічної дипломатії, а також виявляти закономірності в поведінці держав на міжнародній арені.

Рисунок 1.2. Методи дослідження економічної дипломатії

Джерело: власна розробка автора

Крім системного аналізу, широко застосовується також метод історичного аналізу, що дозволяє простежити еволюцію економічної дипломатії в контексті змін міжнародної політичної та економічної ситуації. Наприклад, дослідження історії економічних відносин між США і Китаєм допомагає зрозуміти, як економічна дипломатія розвивалася під впливом політичних змін, від початкових стадій співпраці до сучасної фази торговельних суперечок і конкуренції. Історичний аналіз є особливо цінним у вивченні двосторонніх

відносин, оскільки він дозволяє порівняти різні етапи співпраці і оцінити, як зміни в політичному чи економічному середовищі впливають на дипломатичні стратегії [11, С. 28-30].

Для дослідження економічної дипломатії важливе значення має порівняльний метод, який дозволяє зіставляти економічну дипломатію різних країн або блоків держав, виявляючи відмінності в підходах, цілях та інструментах. Наприклад, порівняння економічної дипломатії Європейського Союзу та Сполучених Штатів виявляє різницю в їхніх стратегіях. У той час як ЄС віддає перевагу багатостороннім переговорам і узгодженням торговельних політик через інститути на кшталт СОТ, США часто використовують двосторонні угоди для досягнення більш гнучких та вигідних умов для своїх національних компаній. Цей метод також дозволяє оцінити ефективність економічної дипломатії в різних політичних та економічних системах, виявляючи залежність між політичним режимом і методами ведення міжнародної економічної політики [15, С. 15-16].

Одним із найбільш важливих методів є кількісний аналіз, що дозволяє досліджувати економічну дипломатію через призму статистичних даних та показників, таких як обсяги міжнародної торгівлі, інвестиційні потоки, рівень економічного зростання або баланс зовнішньої торгівлі. Кількісний аналіз дозволяє не лише оцінити результати економічної дипломатії, але й виявити ключові чинники, що впливають на успішність або невдачу дипломатичних ініціатив. Наприклад, статистичні дані про торговельний баланс між Канадою і Україною можуть бути використані для аналізу ефективності укладених економічних угод і для визначення, які галузі економіки виграють від цих домовленостей найбільше [14, С. 10-11].

Не менш важливим є і якісний метод аналізу, який застосовується для глибшого розуміння мотивів і стратегій держав у сфері економічної дипломатії. Цей метод передбачає вивчення документів, аналітичних звітів, виступів політичних лідерів і дипломатів, що дозволяє дослідити не лише факти, але й наміри, очікування і стратегії, які лежать в основі дипломатичних рішень.

Якісний аналіз допомагає оцінити політичну риторичку, виявляючи глибокі смисли, які можуть бути приховані за офіційними дипломатичними заявами.

Іншим важливим методом є моделювання, яке дозволяє прогнозувати можливі наслідки певних дипломатичних дій або угод. За допомогою моделювання можна створювати сценарії розвитку подій у міжнародній економіці залежно від змін у дипломатичних відносинах. Наприклад, моделювання може показати, як введення нових торговельних тарифів може вплинути на економічні відносини між країнами та змінити напрямки інвестиційних потоків. Цей метод є особливо цінним у випадках, коли країни стоять перед стратегічним вибором у своїй економічній дипломатії, оскільки дозволяє оцінити довгострокові наслідки їхніх рішень [16, С. 87-88].

Метод кейс-стаді також відіграє важливу роль у дослідженні економічної дипломатії, оскільки дозволяє глибоко вивчити окремі конкретні випадки взаємодії між державами або міждержавними організаціями. Наприклад, аналіз економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною може стати базою для вивчення специфіки двосторонніх відносин, оцінки економічних угод і виявлення ключових проблем і можливостей у подальшій співпраці. Кейс-стаді дозволяє дослідити кожен аспект конкретної ситуації у взаємодії держав, детально розбираючи всі складові дипломатичного процесу.

Таким чином, методи дослідження економічної дипломатії забезпечують багатогранний підхід до вивчення цього явища. Вони дозволяють дослідити як кількісні аспекти, пов'язані з економічними показниками, так і якісні елементи, що стосуються стратегій та мотивів держав. Системний, історичний, порівняльний та інші методи формують цілісну картину, що дає можливість зрозуміти не лише механізми економічної дипломатії, але й її наслідки для міжнародної економіки та політики.

1.3. Методологічні засади та теоретичні підходи до вивчення міжнародних економічних відносин

Методологічні засади до вивчення міжнародних економічних відносин є нарізним каменем наукового аналізу цієї багатовимірної та комплексної сфери. Відрізняючись від теоретичних підходів, які зазвичай зосереджуються на поясненні концептуальних основ і закономірностей економічної поведінки, методологічні засади спрямовані на визначення системи дослідницьких інструментів та способів осмислення реальних процесів, що відбуваються у світовій економіці. Вони формують структуру дослідження, задають напрямки для збору й аналізу даних, а також окреслюють рамки для інтерпретації результатів, що є критично важливим для точного і глибокого розуміння міжнародних економічних відносин [4, С. 27-32].

Рисунок 1.3. Методологічні засади до вивчення міжнародних економічних відносин

Джерело: власна розробка автора

Основним методологічним принципом у вивченні міжнародних економічних відносин є міждисциплінарність, яка дозволяє поєднувати економічні, політичні, соціальні та правові аспекти в одному дослідженні.

Міжнародні економічні процеси не можуть бути належним чином досліджені без урахування контексту, який часто виходить за межі чисто економічних моделей. Це дозволяє вченим і дослідникам підходити до вивчення взаємодії між державами, корпораціями та міжнародними організаціями з точки зору глобальних структурних процесів, де політичні рішення, економічні інтереси та соціальні фактори тісно переплетені. Наприклад, у дослідженні світової торгівлі важливо враховувати не лише економічні показники, але й політичні рішення урядів, які впливають на встановлення тарифів або регулювання експорту та імпорту [11, С. 28-30].

Динамічність і мінливість міжнародних економічних відносин потребують використання методологічних засад, що дозволяють розглядати процеси з урахуванням їхнього розвитку в часі та просторі. В цьому контексті діалектичний підхід стає одним із ключових. Він дозволяє вивчати явища у їхній динаміці, виявляючи протиріччя, які рухають розвиток міжнародних економічних відносин. Наприклад, розвиток глобалізації, що на перший погляд сприяє інтеграції світової економіки, одночасно породжує протиріччя у вигляді посилення економічної нерівності між країнами або регіонами, що вимагає уважного методологічного аналізу.

Ще однією важливою методологічною засадою є принцип об'єктивності, який передбачає, що дослідник має бути незалежним від суб'єктивних поглядів і інтересів. Це особливо важливо у контексті вивчення міжнародних економічних відносин, де різні держави, корпорації та міжнародні інституції можуть мати протилежні інтереси. Принцип об'єктивності дозволяє уникати спотворень в інтерпретації даних, що є особливо важливим при аналізі політично чутливих питань, таких як міжнародні торговельні конфлікти або регулювання інвестиційних потоків.

Методологічна база досліджень міжнародних економічних відносин також включає принцип структурності, який дозволяє вивчати економічні явища як частину більш широких систем. В контексті міжнародних економічних відносин цей підхід дозволяє розглядати взаємозв'язки між

різними елементами світової економіки, такими як транснаціональні корпорації, національні держави та міжнародні організації. Наприклад, аналіз міжнародних інвестицій вимагає розгляду не лише двосторонніх відносин між країнами-учасниками, але й впливу міжнародних фінансових організацій, таких як МВФ або Світовий банк, на регулювання та стимулювання інвестиційних потоків.

Одним із ключових методологічних аспектів є використання кількісних і якісних методів аналізу. Кількісний підхід дозволяє дослідникам надавати науково обґрунтовані оцінки, спираючись на статистичні дані про міжнародну торгівлю, інвестиційні потоки, економічне зростання та інші макроекономічні показники. Наприклад, аналіз динаміки експорту та імпорту певної країни може дати уявлення про її конкурентні переваги або залежність від зовнішніх ринків. Якісний підхід, у свою чергу, зосереджений на аналізі політичних, культурних та соціальних факторів, що впливають на міжнародні економічні відносини. Він дозволяє глибше зрозуміти мотивації держав і корпорацій, їхні стратегії на міжнародній арені [29, С. 47-48].

Одним з яскравих прикладів застосування методологічних підходів до вивчення міжнародних економічних відносин є аналіз наслідків глобалізації для різних країн. З одного боку, кількісні методи дозволяють оцінити зростання торгівлі та інвестицій між країнами, виводячи формули для оцінки ефективності економічної інтеграції. З іншого боку, якісні методи допомагають з'ясувати соціальні та політичні наслідки глобалізації, такі як зростання економічної нерівності чи культурні трансформації.

Таким чином, методологічні засади до вивчення міжнародних економічних відносин базуються на поєднанні різних підходів і принципів, що дозволяють глибоко аналізувати складні процеси, що відбуваються у глобальній економіці. Міждисциплінарність, діалектичний підхід, принцип об'єктивності та структурності, а також поєднання кількісних і якісних методів є основою для формування повного та науково обґрунтованого розуміння міжнародних економічних відносин [26, С.12-15].

Теоретичні підходи до вивчення міжнародних економічних відносин охоплюють широкий спектр наукових концепцій і теорій, що дають змогу пояснити складність і багатовимірність цього явища. Кожен із підходів пропонує свій погляд на механізми взаємодії між державами, транснаціональними корпораціями, міжнародними організаціями, а також на природу економічної співпраці і конкуренції на світовому ринку. Ці підходи розкривають різні аспекти міжнародних економічних відносин, допомагаючи не лише зрозуміти поточні тенденції, але й передбачати майбутні зміни в світовій економічній системі.

Рисунок 1.4. Теоретичні підходи до вивчення міжнародних економічних відносин

Джерело: власна розробка автора

Одним із найвідоміших і найбільш фундаментальних теоретичних підходів є класична теорія міжнародної торгівлі, яка бере свій початок із робіт Адама Сміта та Давида Рікардо. Згідно з теорією абсолютної і порівняльної переваги, запропонованою Рікардо, міжнародна торгівля базується на

відмінностях у відносних витратах виробництва між країнами. Ця теорія стверджує, що держави мають спеціалізуватися на виробництві тих товарів, у яких вони мають порівняльну перевагу, і обмінюватися ними з іншими країнами. Наприклад, якщо одна країна може виробляти вино дешевше за іншу, а та, в свою чергу, ефективніше виробляє текстиль, то обидві країни виграють від обміну цими товарами, що призведе до зростання загального добробуту [32, С. 370 - 385].

Інший важливий підхід, що відіграє значну роль у вивченні міжнародних економічних відносин, — це кейнсіанська теорія, що надає більше уваги ролі держави в регулюванні економічних процесів. На відміну від класичного лібералізму, кейнсіанство акцентує на тому, що уряди мають активно втручатися в економіку для підтримки стабільності і забезпечення повної зайнятості. У контексті міжнародних економічних відносин цей підхід висвітлює важливість багатосторонніх економічних угод, міжнародних фінансових інститутів, таких як Міжнародний валютний фонд або Світовий банк, які відіграють ключову роль у стабілізації світової економіки під час криз. Наприклад, після глобальної фінансової кризи 2008 року кейнсіанські підходи були широко застосовані для відновлення економічної стабільності через міжнародне співробітництво та координацію фіскальних стимулів [31, С. 101-105].

Теорія залежності, яка виникла в середині XX століття, пропонує альтернативний погляд на міжнародні економічні відносини, особливо в контексті відносин між розвинутими і країнами, що розвиваються. Відповідно до цієї теорії, запропонованої такими дослідниками, як Андре Гундер Франк і Самір Амін, міжнародна економічна система є структурно нерівною. Країни "центру" (індустріально розвинені держави) експлуатують країни "периферії" (країни, що розвиваються), утримуючи їх у стані економічної залежності. Ця теорія має особливе значення для досліджень економічних відносин між країнами Глобального Півдня і Півночі, підкреслюючи необхідність змін у міжнародній економічній системі для подолання структурних перешкод

розвитку. Наприклад, торгівельні відносини між країнами Африки та Європейським Союзом можуть бути розглянуті крізь призму цієї теорії, щоб виявити нерівномірний розподіл економічних вигод.

Неокласичний підхід, зосереджений на мікроекономічних аспектах міжнародної торгівлі, відіграє важливу роль у сучасних дослідженнях. Він заснований на вивченні досконалої конкуренції, ринкових механізмів та ролі цін у балансуванні попиту і пропозиції. Неокласичні економісти, такі як Пол Кругман, розробили нові моделі міжнародної торгівлі, що враховують економії від масштабу, географічну концентрацію виробництва та міжнародні торговельні потоки. Ці моделі допомагають пояснити, чому в реальному світі торгівля часто зосереджується між розвиненими країнами, які мають схожі виробничі структури, на відміну від традиційної теорії порівняльної переваги. Наприклад, економічні відносини між США, Канадою та Європейським Союзом можна пояснити через неокласичну модель, яка враховує переваги від спеціалізації та інтеграції виробництва [30, С. 87-90].

Інституційний підхід до вивчення міжнародних економічних відносин акцентує увагу на ролі інститутів у формуванні економічної поведінки держав та компаній. Згідно з цим підходом, економічні результати залежать не лише від ринкових механізмів, але й від інституційних рамок, таких як законодавство, політична система, культурні норми та міжнародні угоди. Інституціоналісти стверджують, що інститути є ключовими для забезпечення стабільності і передбачуваності міжнародних економічних відносин, особливо в умовах глобальної невизначеності. Наприклад, роль СОТ у регулюванні світової торгівлі і вирішенні торговельних суперечок є центральною темою для досліджень інституційного підходу, оскільки СОТ забезпечує правову базу для міжнародної економічної діяльності, що сприяє зменшенню ризиків і непередбачуваності.

Окрім того, теорія глобальних ланцюгів вартості пропонує сучасний погляд на міжнародні економічні відносини, розглядаючи процеси виробництва, споживання та обміну через призму глобальної інтеграції. Згідно

з цією теорією, виробництво товарів і послуг стало настільки складним і глобалізованим, що жодна держава не може повністю контролювати всі етапи виробничого процесу. В цьому контексті важливу роль відіграють транснаціональні корпорації, які координують виробничі ланцюги через кордони, забезпечуючи ефективність і конкурентоспроможність на світовому ринку. Теорія глобальних ланцюгів вартості особливо корисна для розуміння таких явищ, як аутсорсинг і офшоринг, що стали визначальними елементами сучасної міжнародної економіки [29, С. 47-48].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що теоретичні підходи до вивчення міжнародних економічних відносин забезпечують різноманітні аналітичні рамки для розуміння складних і динамічних процесів, що відбуваються у глобальній економіці. Вони розкривають різні аспекти економічної взаємодії між державами, корпораціями та міжнародними організаціями, даючи змогу дослідникам побачити як загальні закономірності, так і специфічні особливості кожного окремого етапу міжнародних економічних відносин. Класичні теорії торгівлі, кейнсіанські підходи, теорія залежності, неокласичні моделі та інституційні рамки пропонують багатогранний інструментарій для аналізу світової економічної системи та прогнозування її подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КАНАДИ

2.1. Історія та розвиток економічної дипломатії Канади

Українсько-канадські відносини мають глибоке коріння, що сягають кінця XIX століття, коли перші українські емігранти почали переселятися до Канади. Цей процес набув особливого розмаху в 1890-х роках, коли українці, на той час під владою Австро-Угорської та Російської імперій, почали активно шукати можливостей для покращення свого життя за океаном [24, С. 295-304]. У пошуках нових перспектив, землі та умов для кращого існування, вони скористалися пропозиціями канадського уряду, який, прагнучи заселити західні регіони країни, зокрема Альберту, Саскачеван та Манітобу, заохочував іммігрантів дешевою землею та можливостями для розвитку.

На кінець XIX століття значна кількість українців, стомлених від політичних потрясінь та економічних обмежень, що панували на їхніх рідних землях, вирушила до Канади, де, за підтримки канадського уряду, була реалізована масштабна програма залучення землеробів для освоєння малонаселених просторів Західної Канади. Канадська імміграційна політика того часу була спрямована на залучення селян-землеробів, які могли б розвивати аграрний сектор економіки країни, використовуючи свої вміння та знання. Пропозиція дешевих земель, доступ до яких надавався за зниженими тарифами на проїзд, стала сильним стимулом для тих українців, які зіткнулися з нестачею земельних ресурсів у своїх рідних селах [25].

По приїзді до Канади українці активно використовували свої знання в аграрній сфері, що дозволило їм не лише ефективно освоювати нові землі, але й сприяти економічному розвитку країни. Цей процес став основою для створення перших українських громад у Канаді, які згодом відіграватимуть важливу роль у подальших економічних, культурних та політичних відносинах між двома країнами. Поступово економічні та соціальні зв'язки, засновані на

перших хвилях еміграції, переросли у більш структуровані двосторонні відносини, які охоплювали не лише економічні, але й культурні та дипломатичні аспекти [26, С.12-15].

Перша хвиля еміграції, що охоплювала період з 1891 по 1914 рік, стала однією з найважливіших у формуванні української громади в Канаді. За цей час до країни переселилося близько 170 тисяч українців, переважно селян, які оселялися в сільських районах і використовували свої знання для розвитку фермерства на нових землях. Цей період став одним із найзначущіших в історії канадської мультикультурності, оскільки внесок українських іммігрантів у розвиток сільськогосподарського сектору країни був незаперечним. Родючі простори західних провінцій Канади надавали ідеальні умови для фермерської діяльності, а українці, маючи значний досвід у землеробстві та тваринництві, змогли успішно інтегруватися в канадську економіку [27].

Цей внесок був високо оцінений як на місцевому, так і на національному рівні. Українські іммігранти не лише активно працювали на землях, але й привносили свої специфічні аграрні знання, що сприяло ефективному використанню природних ресурсів Канади. Водночас, їхня діяльність вплинула на зміцнення економічної основи країни, що сприяло подальшому розвитку української громади та поглибленню українсько-канадських відносин.

Однак культурна інтеграція українців до канадського суспільства не обмежувалася лише економічними аспектами. Важливою частиною їхнього життя стало збереження національної ідентичності. Усвідомлюючи необхідність збереження своєї культури та мови, українці активно засновували культурні, релігійні та громадські організації, які сприяли згуртуванню громади та передачі національних традицій наступним поколінням. Церкви стали важливими осередками духовного життя та підтримки соціальних зв'язків між іммігрантами, виконуючи не лише релігійні, але й культурні функції.

Українці також створювали освітні установи, де їхні діти могли вивчати рідну мову, культуру та історію. Це сприяло формуванню національної самосвідомості в новому середовищі. Водночас вони займалися видавничою

діяльністю, створюючи газети та журнали, що відображали життя української громади, а також інформували її про важливі події в Україні та світі. Ці культурні інституції стали важливими інструментами збереження національної спадщини та підтримки ідентичності [31].

Таким чином, культурна активність української діаспори в Канаді сприяла не лише збереженню національних традицій, але й збагатила канадське суспільство своєю багатонаціональною культурною спадщиною. Це стало важливим елементом в інтеграції українців у канадське суспільство, одночасно зміцнюючи їхню самобутність та культурний внесок у розвиток країни [29].

Українці внесли значний внесок у розвиток Канади, активно працюючи в сільському господарстві, на фабриках, у шахтах і на залізницях. Економічна інтеграція українців почалася з їхнього важливого внеску у сільськогосподарську сферу. Більшість перших українських іммігрантів оселялася в сільських регіонах, де вони ефективно використовували свої аграрні навички, розробляючи непридатні для обробітку землі. Завдяки рокам наполегливої праці ці території перетворилися на продуктивні ферми, що сприяло зміцненню сільського господарства Канади [17, С. 5].

Урбанізація і процеси індустріалізації на початку ХХ століття залучили українських робітників до роботи в промислових секторах. Багато хто з них знайшов роботу на фабриках, у шахтах і на залізницях, які на той час були основними галузями економіки. Незважаючи на те, що більшість українців займали некваліфіковані або напівкваліфіковані посади, їхня працездатність та швидка адаптація до нових умов праці позитивно вплинули на економічний розвиток Канади. Крім фізичної праці, частина іммігрантів виявила підприємницькі здібності, відкриваючи власні бізнеси, зокрема магазини, ресторани та інші підприємства, які обслуговували не лише українську діаспору, а й ширше канадське суспільство.

Наступні покоління українських канадців розширили свою діяльність у професійних сферах, таких як освіта, право, медицина та політика, що забезпечило їхній внесок у соціально-економічний розвиток Канади. Таким

чином, українська діаспора через свою працелюбність і підприємливість стала важливим елементом, що сприяв зростанню економіки країни у ХХ столітті.

Політична активність українців у Канаді також відіграла значну роль у їхній інтеграції в суспільство. На початку ХХ століття вони зіштовхнулися з численними викликами, такими як економічні труднощі та соціальні бар'єри, зумовлені дискримінацією та мовними перешкодами [28]. У відповідь на ці виклики українці почали організовуватися, створюючи етнічні асоціації та беручи участь у синдикальних рухах, що були спрямовані на поліпшення умов праці та соціального захисту. Однією з таких організацій стала Українська трудова федерація Канади, яка захищала права українських робітників.

Участь у політичному житті також була спробою українців інтегруватися в канадське суспільство та забезпечити рівноправність. Вони брали участь у виборчих кампаніях і боролися за свої права, впливаючи на розвиток демократичних цінностей у Канаді. Незважаючи на складнощі, пов'язані з політичним представництвом, українська громада продовжувала домагатися своїх цілей, поступово інтегруючись у політичну систему країни.

Однак Перша світова війна стала серйозним випробуванням для українських іммігрантів у Канаді. Через те, що багато українців приїхали з територій, які на той час були частиною Австро-Угорської імперії, їх почали вважати "ворожими іноземцями". Це призвело до численних обмежень їхніх прав, зокрема втрати виборчого права і свободи пересування. Уряд Канади запровадив систему інтернування, за якою багатьох українців було відправлено в табори для ворожих іноземців. Загалом, близько 8 500 осіб, більшість з яких українці, опинилися в цих таборах, де вони виконували важку працю без належної компенсації [15].

Попри ці труднощі, українці продовжували робити значний внесок у розвиток канадської економіки та культури. Період інтернування став символом дискримінації, з якою українська громада зіштовхнулася в Канаді, але водночас він сприяв формуванню нової хвилі боротьби за права та інтеграцію. Ці події зміцнили прагнення українців до визнання і боротьби за

рівноправність, що пізніше сприяло їхній більш глибокій інтеграції в канадське суспільство [30].

Українсько-канадські відносини з плином часу розвивалися, і українська діаспора, незважаючи на численні виклики, стала невід'ємною частиною канадської багатокультурної спільноти. Міграція українців на межі XIX і XX століть не тільки змінила демографічну структуру Канади, але й сприяла зростанню економіки та соціальній інтеграції української громади [16].

Процес формування українсько-канадських відносин під час боротьби України за незалежність складався з кількох важливих етапів, які значною мірою вплинули на подальший розвиток двосторонніх відносин [12, С. 77]. Початок XX століття ознаменувався появою на політичній карті України у вигляді Української Народної Республіки (УНР), що стала результатом падіння Російської імперії та розпаду Австро-Угорщини. Цей період, який часто називають "Молодою Україною", був часом активних зусиль зі зміцнення державності на тлі нестабільної геополітичної ситуації, військових конфліктів і політичної боротьби. Виникнення УНР стало відображенням прагнень українців до самовизначення та розбудови національної держави, що стало відповіддю на руйнацію старих імперських структур.

Проголошення УНР у 1917 році супроводжувалося численними викликами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. До таких викликів належали не лише боротьба з анархією та намагання встановити ефективне державне управління, але й труднощі в отриманні міжнародного визнання та агресія з боку більшовицької Росії, яка прагнула контролювати українські території. Незважаючи на спроби створити національну економічну систему, стабілізувати політичну ситуацію та отримати міжнародну підтримку, УНР не змогла утримати свою незалежність, і її територія була поділена між Польщею, Румунією, Чехословаччиною та більшовицькою Росією [14].

Канада, яка на той час вже мала значну українську діаспору, спостерігала за подіями в Україні з особливою увагою. Українська громада в Канаді, що була політично активною і добре організованою, розпочала лобіювати інтереси

України, закликаючи канадський уряд визнати українську незалежність. У 1920-х роках діаспора активізувала свої зусилля на підтримку боротьби України за суверенітет, використовуючи існуючу мережу культурних, релігійних та політичних організацій для інформування канадської громадськості про події в Україні. Через пресу, публічні заходи та лобіювання українські канадці намагалися привернути увагу уряду Канади та міжнародної спільноти до боротьби українців за самовизначення.

Попри всі ці зусилля, канадський уряд залишався вичікувальною позицією, не надаючи прямого визнання УНР, намагаючись уникнути конфлікту з великими державами, що претендували на контроль над українськими територіями. Визнання Канадою України як частини Радянського Союзу в 1921 році відображало геополітичну реальність того часу і прагнення Канади стабілізувати відносини з новим радянським урядом [11, С. 28-30]. Це визнання, хоча й було розчаруванням для багатьох українців, які сподівалися на незалежність, відкрило канали для подальшої дипломатичної взаємодії та заклало основу для майбутніх українсько-канадських відносин.

Попри це рішення, українська діаспора продовжувала підтримувати національний рух і зберігати свою ідентичність. Вони активно виступали за права українців на міжнародній арені, створюючи культурні та освітні інституції, які допомагали зберігати українську культуру в Канаді. Протягом ХХ століття українці в Канаді стали важливим зв'язком між двома країнами, зокрема в контексті культурного та політичного обміну.

Після проголошення незалежності України в 1991 році Канада стала однією з перших країн, що визнала нову державу, що символізувало глибокі історичні зв'язки та активну роль української діаспори у встановленні відносин між двома країнами [5, С. 47-48]. Ця подія стала кульмінацією тривалих зусиль української громади Канади та важливою віхою в історії двосторонніх відносин.

З моменту проголошення Україною незалежності у 1991 році українсько-канадські відносини зазнали значного розвитку, що відображено у численних

угодах, співпраці та підтримці, наданій Канадою. Підписання Декларації про відносини між Україною та Канадою 22 вересня 1991 року заклало основу для двосторонніх відносин, сприяючи розвитку співпраці в сферах економіки, торгівлі, культури та міжнародних відносин [1]. Важливим етапом стало визнання незалежності України Канадою у грудні 1991 року, після чого 27 січня 1992 року були встановлені офіційні дипломатичні відносини, що призвело до подальшої активізації контактів між державами.

Після відкриття Посольства України в Канаді у грудні 1992 року, двосторонні відносини почали поглиблюватися в різних сферах. Угоди про захист інвестицій (1994) та про економічне співробітництво (1992) стали фундаментом для розширення економічних відносин між Україною та Канадою [56]. Співпраця також охоплювала сфери поштового зв'язку, охорони навколишнього середовища та боротьби з організованою злочинністю.

Одним із ключових документів стало підписання Спільної Декларації про особливе партнерство між Україною та Канадою в 1994 році, що визначило стратегічні напрями співпраці в галузях безпеки, економіки та освіти. Протягом 1990-х років було підписано низку двосторонніх угод у сферах правової допомоги, охорони здоров'я, безпеки та оподаткування [56].

У новому тисячолітті співпраця продовжувала розвиватися. Підписання Угоди про вільну торгівлю у 2016 році стало важливим етапом в економічних відносинах між країнами, що сприяло зростанню товарообігу та інвестицій. Водночас Канада надала військову підтримку Україні в рамках операції UNIFIER, допомагаючи в реформуванні оборонного сектору України. У відповідь на російську агресію у 2014 році Канада ввела санкції проти Росії та активно підтримувала Україну на міжнародній арені, надаючи фінансову, військову та гуманітарну допомогу [9].

Підтримка Канади залишається ключовим фактором у стабільності й розвитку України, що підтверджується подальшим розширенням співпраці в різних сферах, включно з обороною, гуманітарною допомогою та економічними відносинами.

2.2. Основні напрямки економічної дипломатії Канади у міжнародних відносинах

Основні напрямки економічної дипломатії Канади в міжнародних відносинах формуються в контексті глобальних економічних тенденцій, прагнення держави захистити свої національні інтереси та зміцнити свою роль у світовій економіці. Канада, як одна з найбільших економік світу, має стратегічно важливу роль у глобальній економічній системі, і її економічна дипломатія охоплює широкий спектр напрямків, серед яких ключовими є розвиток багатосторонньої торгівлі, залучення іноземних інвестицій, підтримка глобальної стабільності та зміцнення міжнародних економічних інституцій.

Рисунок 2.1. Основні напрямки економічної дипломатії Канади у міжнародних відносинах

Джерело: власна розробка автора

Першочерговим напрямком канадської економічної дипломатії є просування міжнародної торгівлі та зняття торгових бар'єрів. Канада виступає за розвиток вільної торгівлі та економічної інтеграції, зокрема через укладання

двосторонніх і багатосторонніх торгових угод. Однією з найбільш значущих угод є Північноамериканська угода про вільну торгівлю (NAFTA), яку Канада підписала з США і Мексикою. Ця угода стала основою для створення одного з найбільших економічних блоків у світі. У 2020 році NAFTA була замінена на нову угоду — USMCA (Угода між США, Мексикою та Канадою), яка оновила і вдосконалила умови торгівлі між країнами. Крім того, Канада є активним учасником таких багатосторонніх торгових організацій, як Світова організація торгівлі (СОТ), де вона відіграє важливу роль у просуванні торговельних інтересів і вирішенні торговельних спорів на глобальному рівні.

Другим важливим напрямком канадської економічної дипломатії є залучення прямих іноземних інвестицій і стимулювання економічного зростання через міжнародні інвестиційні проекти. Для Канади важливим є створення сприятливого інвестиційного клімату, що забезпечується за рахунок підписання угод про захист інвестицій з різними країнами. Такі угоди гарантують інвесторам захист їх прав, що сприяє зростанню обсягів іноземних інвестицій в канадську економіку. Канада активно розвиває відносини з країнами Європи, Азії та Латинської Америки, залучаючи інвесторів у ключові галузі, такі як енергетика, сільське господарство, інноваційні технології та транспорт.

Ключовим аспектом економічної дипломатії Канади є її підтримка глобальної стабільності та розвитку. Це включає надання економічної допомоги та співпрацю з міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Канада також активно підтримує глобальні ініціативи у сфері сталого розвитку, зокрема в питаннях зміни клімату та боротьби з бідністю. Канадський уряд підкреслює важливість стійких інвестицій і захисту екології в межах своїх міжнародних економічних ініціатив. Співпраця з іншими країнами в галузі боротьби з кліматичними змінами є важливим пріоритетом, що відображається у зобов'язаннях Канади, зокрема щодо Паризької кліматичної угоди, яка спрямована на зниження

викидів парникових газів і розвиток екологічно чистих технологій.

Ще одним важливим напрямком економічної дипломатії Канади є участь у забезпеченні глобальної енергетичної безпеки. Канада є одним із найбільших світових виробників нафти, природного газу та корисних копалин, і тому відіграє важливу роль у глобальних енергетичних ринках. Експорт енергетичних ресурсів, зокрема в США, є одним із важливих елементів канадської зовнішньої торгівлі. Окрім традиційної енергетики, Канада також активно інвестує в розвиток відновлювальних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, прагнучи зменшити свою залежність від викопних видів палива та зробити свій внесок у глобальну енергетичну трансформацію.

Економічна дипломатія Канади також включає захист і просування канадських компаній на світових ринках, зокрема через розширення мережі торгових представництв, створення сприятливих умов для експорту та лобіювання інтересів бізнесу. Канада активно працює над зміцненням своєї конкурентоспроможності на міжнародних ринках шляхом підтримки інновацій, науково-дослідних робіт і технологічних проривів, що робить її важливим гравцем у сфері високих технологій.

У сучасних міжнародних відносинах Канада також зосереджена на підтримці глобальних зусиль щодо захисту прав людини та забезпечення економічних свобод. Вона активно співпрацює з іншими країнами та міжнародними організаціями для підтримки стабільності і розвитку в уразливих регіонах світу. Політика Канади в галузі економічної дипломатії спрямована на забезпечення того, щоб економічний розвиток сприяв покращенню умов життя людей і відповідав принципам соціальної справедливості та екологічної стійкості.

Таким чином, основні напрямки економічної дипломатії Канади включають просування вільної торгівлі, залучення іноземних інвестицій, підтримку глобальної стабільності та сталого розвитку, забезпечення енергетичної безпеки та просування канадського бізнесу на світових ринках. Канада прагне не лише захищати власні економічні інтереси, але й сприяти

формуванню глобальної економіки, заснованої на принципах справедливості, інноваційності та сталого розвитку.

2.3. Вплив економічної дипломатії на економічну політику Канади

Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) зріс на 0,3% у третьому кварталі після зростання на 0,5% у другому та першому кварталах. Внесок у зростання ВВП від вищих витрат домогосподарств і уряду був пом'якшений уповільненням накопичення несільськогосподарських запасів, меншими капітальними інвестиціями бізнесу та меншим експортом [75].

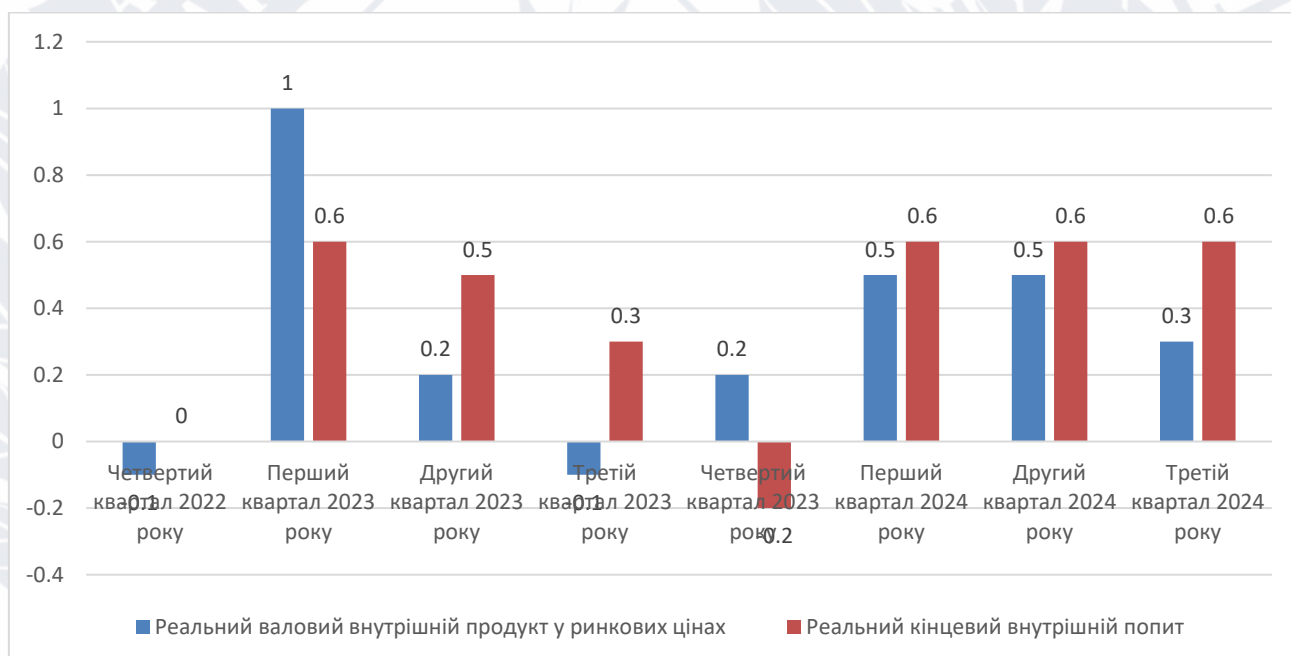

Рисунок 2.2. Реальний валовий внутрішній продукт і кінцевий внутрішній попит

Джерело: складено по [75]

У розрахунку на душу населення ВВП впав на 0,4% у третьому кварталі, що стало шостим квартальним падінням поспіль.

Витрати домогосподарств зросли на 0,9% у третьому кварталі завдяки збільшенню витрат на нові вантажівки, мікроавтобуси та позашляховики. Збільшення витрат на фінансові послуги також сприяло збільшенню витрат

домогосподарств, тоді як витрати на проживання та харчування знизилися.

Витрати домогосподарств на душу населення зросли на 0,2% у третьому кварталі після падіння в шести з останніх восьми кварталів.

У третьому кварталі державні витрати зросли на 1,1%, що є третім квартальним зростанням поспіль після зниження в четвертому кварталі 2023 року. У третьому кварталі 2024 року витрати на всіх рівнях державного управління зросли [75].

Підприємства продовжували збільшувати свої несільськогосподарські запаси в третьому кварталі (+18,5 мільярда доларів), але меншими темпами порівняно з другим кварталом (+27,8 мільярда доларів). Повільніше загальне накопичення запасів відбулося через зменшення накопичення в роздрібній торгівлі автомобілями та скорочення запасів у виробництві товарів тривалого та нетривалого використання [75].

Витрати підприємств на машини та обладнання скоротилися на 7,8% у третьому кварталі, головним чином через зниження витрат на літаки та інше транспортне обладнання та запчастини. Це збіглося зі зменшенням імпорту літаків і суден після значного зростання в попередньому кварталі [75].

Інвестиції бізнесу в нежитлові споруди практично не змінилися в третьому кварталі, оскільки падіння комерційного будівництва нежитлових будівель компенсувало зростання інженерних споруд.

Витрати бізнесу на продукти інтелектуальної власності зросли на 1,4% у третьому кварталі, в основному через збільшення витрат на дослідження та розробки (+4,2%) та розвідку та оцінку корисних копалин (+3,0%) [75].

Інвестиції в житло зросли на 0,8% у третьому кварталі, що стало першим зростанням із третього кварталу 2023 року. Зростання у третьому кварталі 2024 року відбулося через вищі витрати на передачу права власності (+4,9%), які відображають перепродаж. І навпаки, витрати на реконструкцію (-0,4%) і нове будівництво (-0,1%) скоротилися. Збільшення робочих місць для нових приміщень, в першу чергу одиноких і квартир, було компенсовано помітним зменшенням поглинання квартир в Онтаріо [75].

Експорт товарів і послуг впав на 0,3% у третьому кварталі після падіння на 1,4% у другому кварталі. Основний внесок у зниження в третьому кварталі вніс зниження експорту необробленого золота, легкових автомобілів і легких вантажівок, а також туристичних послуг. Збільшення експорту сировини та бітуму сповільнило загальне падіння [75].

Імпорт товарів і послуг скоротився на 0,1% у третьому кварталі після падіння на 0,2% у другому кварталі. Зменшення імпорту легкових автомобілів і легких вантажівок призвело до зниження в третьому кварталі, за якими йшло інше транспортне обладнання та частини, а також металеві руди та концентрати.

Дефлятор ВВП зріс на 0,6% у третьому кварталі через зростання цін як на державні витрати, так і на кінцеве споживання домашніх господарств. Ціни на імпорт також зросли, тоді як ціни на експорт знизилися, що призвело до зниження умов торгівлі — співвідношення ціни експорту до ціни імпорту — четвертий квартал поспіль.

Оплата праці працівників зросла на 1,7% у третьому кварталі завдяки зростанню заробітної плати у фінансах, нерухомості та управлінні компаніями (+3,1%) та освітніх послуг (+3,3%). Зростання обсягу освітніх послуг відображало колективні угоди, підписані в Квебеку та Онтаріо, і пов'язані з цим підвищення заробітної плати та виплати заднім числом [75].

Острів Принца Едуарда (+2,7%) спостерігав найбільше зростання оплати праці працівників, за ним йдуть Квебек (+2,5%) і Нью-Брансвік (+2,4%). Оплата праці співробітників Yukon знизилася на 2,1% у третьому кварталі, що збіглося із закриттям великої золотодобувної копальні.

Чисті заощадження домогосподарств зросли в третьому кварталі, оскільки наявний дохід (+2,3%) зріс удвічі швидше, ніж витрати (+1,2%) (у номінальному вираженні). Приріст наявного доходу відбувся в основному за рахунок заробітної плати, тоді як гальмування зростання процентних витрат зменшилося, оскільки процентні виплати за іпотекою та споживчими кредитами (-0,6%) знизилися вперше з третього кварталу 2021 року. Банк

Канади скоротив облікову ставку на 75 базисних пунктів з червня по вересень 2024 року, а в жовтні було оголошено про подальше зниження. Таким чином, рівень заощаджень домогосподарств досяг трирічного піку в 7,1% у третьому кварталі порівняно з 6,2% у другому кварталі. Для порівняння, рівень заощаджень на кінець 2019 року був нижче 3,0%. Норма заощаджень домогосподарств агрегується для всіх груп доходу; загалом рівень заощаджень є вищим у групах з вищим доходом.

Корпоративні доходи впали на 1,1% у третьому кварталі після зростання на 2,1% у попередньому кварталі. Це зниження було пов'язано з меншим валовим операційним активом серед нефінансових корпорацій (-1,4%). Падіння для нефінансових корпорацій було широкомасштабним, на чолі з автомобільною промисловістю в виробничому, оптовому та роздрібному секторах. Видобуток нафти та газу та виробництво нафти пом'якшили загальне падіння позитивним зростанням, пов'язаним зі збільшенням виробництва. Послуги також були загалом позитивними, причому триваюче зростання спостерігалось в транспортній та складській діяльності [75].

Валове операційне сальдо фінансових корпорацій (+0,9%) продовжувало зростати в третьому кварталі, незважаючи на руйнівні погодні явища, які негативно вплинули на профіцит майнових і автострахових компаній. Третій квартал став другим найдорожчим за страховими збитками в історії Канади, враховуючи кілька одночасних і значних погодних подій: град у Калгарі, вплив урагану Деббі в Квебеку, повінь у південному Онтаріо та лісові пожежі Джаспер. Компенсацією нижчого профіциту майнових і автострахових компаній був більший дохід у банківському секторі, де падіння процентних ставок дозволило збільшити спреда між кредитами та депозитами.

Отже на основі цих статистичних даних можна зробити висновок, що економічна дипломатія Канади безпосередньо впливає на формування її економічної політики, стимулюючи зростання ВВП, регулювання інвестицій, розвиток міжнародної торгівлі та забезпечення економічної стабільності. Згідно з офіційними даними [75], третій квартал 2024 року відзначився незначним

зростанням реального ВВП (+0,3%), що свідчить про сталість канадської економіки на тлі глобальних викликів. Такий результат демонструє успішність політики інтеграції до глобальних економічних ланцюгів постачання, яку активно просуває канадська дипломатія.

Канадська економічна дипломатія зосереджується на забезпеченні сприятливих умов для експорту товарів і послуг. Зменшення експорту необробленого золота, легкових автомобілів та туристичних послуг у третьому кварталі 2024 року [75] підкреслює важливість міжнародних економічних відносин для підтримки балансу торгівлі. Водночас зростання експорту сировини нафти та бітуму вказує на роль Канади як одного з провідних експортерів енергетичних ресурсів, що визначає стратегічні пріоритети її економічної дипломатії.

Інвестиційна політика, підтримувана економічною дипломатією, стимулює витрати бізнесу на інновації, дослідження та розробки (+4,2% у третьому кварталі) [75]. Це сприяє впровадженню новітніх технологій у промисловість, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність Канади. Водночас зниження витрат на машини та обладнання (-7,8%) вимагає посилення дипломатичних зусиль у залученні іноземних інвестицій і розширенні міжнародного співробітництва у високотехнологічних галузях.

Економічна дипломатія також впливає на політику доходів та зайнятості. Зростання оплати праці (+1,7% у третьому кварталі) [75] та досягнення трирічного піку рівня заощаджень домогосподарств (7,1%) є прикладами ефективності заходів із залучення міжнародних ресурсів і регулювання фінансових ринків. Розширення економічної співпраці, наприклад, через участь у торговельних угодах і регіональних інтеграційних об'єднаннях, сприяє зміцненню позицій Канади у світовій економіці.

Погодні явища, що призвели до значних страхових збитків, вплинули на фінансовий сектор Канади [75], підкреслюючи важливість міжнародного співробітництва у сфері зміни клімату. Економічна дипломатія відіграє важливу роль у забезпеченні доступу до міжнародних інструментів фінансування для

боротьби з кліматичними викликами.

Таким чином, економічна дипломатія Канади є ключовим механізмом адаптації її економічної політики до глобальних змін, сприяючи зміцненню економічної стійкості, розвитку міжнародної співпраці та забезпеченню економічного добробуту.

Таблиця 2.1. Ключові показники економічної звітності Канади – Сезонно скориговані

	Другий квартал 2023 року	Третій квартал 2023 року	Четвертий квартал 2023 року	Перший квартал 2024 року	Другий квартал 2024 року	Третій квартал 2024 року
У масштабах економіки						
Реальний валовий внутрішній дохід (індекс 2017=100)	113	114,1	114,1	114,2	114,8	114,9
Дефлятор валового внутрішнього продукту (індекс 2017=100)	121,7	123,8	125,5	125,2	126,5	127,2
Умови торгівлі (індекс 2017=100)	105,5	109,2	108,6	107,2	106,9	106,4
Сектор домогосподарств						
Наявний дохід домогосподарства (млн, доларів)	1,574,440	1,607,588	1,628,060	1,649,996	1,690,764	1,729,048
Чисті заощадження домогосподарств (млн, доларів)	51,248	72,772	75,172	78,828	105,368	122,624
Рівень заощаджень домогосподарств (%)	3,3	4,5	4,6	4,8	6,2	7,1
Державний сектор						
Наявний дохід загального державного управління (млн, доларів)	664,192	646,8	648,892	667,584	667,62	661,772
Чисті заощадження органів державного управління (мільйони доларів)	56,432	23,992	15,604	28,028	9,896	-11,08
Корпоративний сектор						
Чистий операційний профіцит нефінансових корпорацій (млн, доларів)	345,588	363,052	382,164	338,592	346,188	334,008

Продовження таблиці 2.1

Чистий операційний профіцит фінансових корпорацій (млн, доларів)	46,208	50,36	50,304	50,74	52,38	52,892
Чисті заощадження нефінансових корпорацій (млн, дол.)	44	-10,688	11,252	-23,932	-36,688	-63,736
Чисті заощадження фінансових корпорацій (млн, доларів)	53,18	63,16	59,056	64,748	67,78	94,344
Національний						
Національні чисті заощадження (млн, доларів)	161,672	151,28	163,768	150,956	150,708	141,836
Норма національних заощаджень (%)	6,8	6,3	6,7	6,2	6,1	5,6

Джерело: складено автором за [75]

Економічна дипломатія Канади відіграє важливу роль у формуванні ключових макроекономічних показників, таких як рівень національних заощаджень, операційні профіцити корпоративного сектору та динаміка споживчих витрат домогосподарств. На основі наданих статистичних даних можна простежити, як міжнародна економічна активність Канади, включаючи участь у глобальних торговельних угодах, регулювання умов торгівлі та інвестиційну політику, впливає на структуру та динаміку економіки країни.

Зокрема, рівень національних заощаджень Канади демонструє помірну тенденцію до зниження: у третьому кварталі 2024 року він становив 5,6% від ВВП, тоді як у другому кварталі 2023 року був на рівні 6,8%. Це свідчить про певний перерозподіл національних ресурсів між споживанням та інвестиціями, зумовлений внутрішнім і зовнішнім економічним контекстом. Одним із чинників цього явища може бути вплив зміни умов торгівлі, які зменшилися на 3% з другого кварталу 2023 року до третього кварталу 2024 року. Зниження умов торгівлі, зокрема, відображає зміну співвідношення експортних і імпорتنих цін, що впливає на торговельний баланс Канади.

Корпоративний сектор, зокрема нефінансові корпорації, демонструє

зниження чистого операційного профіциту у третьому кварталі 2024 року до 334,008 млн CAD порівняно з піковими значеннями у четвертому кварталі 2023 року (382,164 млн CAD). Це може бути пов'язано із загальним спадом у виробничих та торгівельних секторах, зокрема автомобільній галузі, яка зазнала значного скорочення експорту у відповідь на глобальні зміни попиту. Натомість фінансовий сектор демонструє стійке зростання чистого операційного профіциту, що сягнув 94,344 млн CAD у третьому кварталі 2024 року, що пояснюється вигідними кредитно-депозитними спредами на тлі зниження відсоткових ставок Банком Канади.

Домогосподарства, які є основою споживчого попиту, збільшили свої чисті заощадження до 122,624 млн CAD у третьому кварталі 2024 року, досягнувши рівня 7,1%. Таке зростання, попри шосте поспіль падіння ВВП на душу населення (-0,4%), можна пояснити як збільшенням реального доходу домогосподарств (+2,3%), так і зниженням боргового навантаження через зменшення процентних витрат на іпотеки та споживчі кредити. Важливим фактором для цього є політика економічної дипломатії Канади, зокрема участь у міжнародних угодах, які стабілізують зовнішню торгівлю та знижують економічну невизначеність.

З огляду на зазначені дані, можна стверджувати, що економічна дипломатія Канади не лише сприяє зростанню інтеграції країни у світову економіку, а й дозволяє створювати умови для стійкості внутрішніх економічних секторів. Зокрема, зусилля Канади в укладанні угод про вільну торгівлю, залученні міжнародних інвестицій та зменшенні бар'єрів для експорту дозволяють компенсувати вплив глобальних викликів, таких як інфляція чи скорочення міжнародного попиту. Ця політика також забезпечує умови для стійкого розвитку ключових галузей економіки, зберігаючи баланс між споживанням, інвестиціями та заощадженнями.

РОЗДІЛ 3.

ВЗАЄМОДІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ КАНАДИ З УКРАЇНОЮ

3.1. Історія економічних відносин між Канадою та Україною

Історія економічних відносин між Канадою та Україною є багатогранною і водночас насиченою конкретними подіями, які відображають поступову трансформацію двосторонніх зв'язків від епізодичного співробітництва до сталого партнерства.

Після проголошення незалежності України у 1991 році Канада стала першою західною державою, яка визнала її суверенітет. Цей історичний жест, поза сумнівом, став символом майбутніх дружніх відносин і заклав фундамент для подальшої співпраці в економічній, політичній та культурній сферах.

Початковий етап українсько-канадських відносин відзначився стратегічними ініціативами, що заклали основу для плідної економічної співпраці між двома країнами. Підписання у вересні 1991 року Декларації про відносини між Україною та Канадою стало історичною віхою, що формально визначила основні принципи двосторонньої взаємодії. У документі підкреслювалася повага до суверенітету та територіальної цілісності обох країн, що особливо важливо в контексті політичних змін в Україні після здобуття незалежності. Цей акт не лише підтвердив готовність Канади підтримувати молоду державу, але й відкрив двері для активної співпраці в економічній сфері.

Встановлення дипломатичних відносин у січні 1992 року стало наступним ключовим кроком у розвитку міждержавних зв'язків. Відкриття посольств України в Оттаві та Канади в Києві у грудні 1992 року стало символом прагнення обох країн до зміцнення політичного діалогу та економічної співпраці. Це дозволило створити постійні канали комунікації, необхідні для координації спільних економічних ініціатив.

Особливо важливим у цей період стало підписання Декларації про економічне співробітництво в липні 1992 року. Цей документ окреслив основні

напрями взаємодії в галузі торгівлі, інвестицій та реалізації спільних проектів. Декларація передбачала створення сприятливого інвестиційного клімату, сприяння технологічному обміну та спільній реалізації ініціатив в таких сферах, як сільське господарство, енергетика, транспорт та промисловість.

Рисунок 3.1. Ключові віхи в історії економічних відносин між Канадою та Україною

Джерело: складено автором

На цьому етапі Канаду приваблювали не лише природні ресурси України, але й високий потенціал для розвитку інноваційних технологій, а також можливості для експорту канадської продукції. Зі свого боку, Україна прагнула залучити канадські інвестиції, які могли б сприяти модернізації економіки та створенню робочих місць. Це стало основою для формування взаємовигідних відносин, які згодом лише поглиблювалися завдяки підписанню нових угод та меморандумів.

Отже, початковий період економічної дипломатії між Україною та Канадою став фундаментом для довгострокового співробітництва, яке в подальшому розвивалося в рамках широкого спектру економічних ініціатив і проектів.

Період 1990-х років став визначальним для формування економічних відносин між Канадою та Україною, коли обидві країни заклали основу для тривалої співпраці, зокрема у сфері реформування української економіки. Після здобуття незалежності Україна стикнулася із серйозними викликами, включаючи необхідність структурної трансформації економіки, розвиток ринкових механізмів і підтримку малого та середнього бізнесу. Канада, маючи давні культурно-історичні зв'язки з Україною через чисельну українську діаспору, активно долучилася до цього процесу.

Однією з перших великих ініціатив стала програма канадського уряду з підтримки малого та середнього бізнесу в Україні. Ця програма включала фінансування навчальних заходів, консультаційні послуги для підприємців, а також надання технічної допомоги у створенні бізнес-інфраструктури. Завдяки цій ініціативі були закладені основи для розвитку підприємницької культури в Україні, яка мала ключове значення для формування нової економіки країни.

Важливим кроком на шляху до розбудови довгострокових економічних відносин стала підписана у жовтні 1994 року угода про сприяння та захист інвестицій. Цей документ передбачав створення сприятливого середовища для іноземних інвесторів, гарантуючи прозорість юридичних процедур, захист прав власності та механізми вирішення спорів. Зокрема, угода стимулювала прихід

канадських компаній до України, що було важливим для модернізації економіки. Одним із ключових секторів, який зацікавив канадських інвесторів, стало сільське господарство.

У сфері агропромислового комплексу співпраця між Україною та Канадою розпочалася з постачання канадської сільськогосподарської техніки, насіння високоякісних сортів та впровадження сучасних технологій обробки ґрунту. Зокрема, канадські компанії активно долучилися до модернізації українського фермерського господарства, надаючи фінансову підтримку та технічні знання. Така взаємодія не лише сприяла підвищенню продуктивності аграрного сектору, але й створювала нові можливості для інтеграції України в глобальні продовольчі ринки.

Отже, 1990-ті роки стали періодом активного залучення Канади до економічного розвитку України. Реалізація програм підтримки малого та середнього бізнесу, укладання угоди про захист інвестицій і модернізація аграрного сектору були ключовими складовими цього процесу, що підготували ґрунт для подальшої плідної співпраці між двома країнами.

На початку 2000-х років економічні відносини між Канадою та Україною суттєво розширилися, отримавши новий імпульс завдяки глобалізації і прагненню України інтегруватися до світових ринків. Цей період позначився активізацією взаємодії у стратегічно важливих галузях, зокрема енергетиці, торгівлі та технологіях.

Знаковою подією стало підписання у 2001 році угоди про співробітництво в енергетичному секторі. Цей документ передбачав створення спільних проектів для підвищення енергоефективності, впровадження сучасних технологій та використання відновлюваних джерел енергії. Канадські експерти поділилися досвідом у сфері "зеленої" енергетики, що сприяло розробці в Україні проектів зі встановлення вітрових і сонячних електростанцій. Участь канадських інвесторів дозволила залучити необхідні ресурси для модернізації енергетичної інфраструктури, що стало критично важливим на тлі зростаючих викликів у галузі енергетичної безпеки.

Торговельні відносини між країнами також отримали додатковий поштовх. Канадський уряд впровадив низку програм, спрямованих на підтримку експорту українських товарів до Північної Америки. Зокрема, українські агропромислові компанії почали використовувати можливості, надані Канадою, для експорту зерна, меду та продукції з доданою вартістю. Це сприяло розширенню доступу українських виробників до північноамериканського ринку, а також стимулювало вдосконалення стандартів якості продукції для відповідності вимогам міжнародної торгівлі.

У цей період також розвивалася співпраця у сфері технологій і інновацій. Канадські компанії почали інвестувати у розвиток ІТ-сектору України, визнаючи її потенціал як одного з ключових регіонів із висококваліфікованими фахівцями. Спільні проекти у галузі програмного забезпечення, обробки даних і телекомунікацій стали ще одним прикладом успішної економічної дипломатії, яка сприяла диверсифікації економічних зв'язків між країнами.

Отже, початок 2000-х років став періодом інтенсивного поглиблення економічної співпраці між Канадою та Україною. Угода про співпрацю в енергетиці, підтримка українського експорту та інвестиції в інноваційні галузі демонстрували взаємовигідний характер відносин, а також стратегічну важливість партнерства для інтеграції України до глобальної економіки.

Події 2014 року, зокрема анексія Криму Росією та початок військового конфлікту на сході України, значно посилили взаємодію між Канадою та Україною, підкресливши стратегічну важливість їхніх відносин. Цей період позначився масштабною політичною, економічною та гуманітарною підтримкою України з боку Канади, яка стала одним із найнадійніших партнерів у міжнародній спільноті.

Одним із ключових кроків у цьому напрямку стало підписання у 2015 році Угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA), яка набула чинності у серпні 2017 року. Ця угода стала важливим інструментом поглиблення економічної співпраці, знизивши тарифи на 98% товарів, що торгуються між країнами. Вона не лише створила вигідні умови для доступу

українських товарів до північноамериканського ринку, але й відкрила канадським інвесторам нові можливості в Україні.

Особливо відчутним став вплив CUFTA на розвиток таких галузей, як агропромисловий комплекс, інформаційні технології та машинобудування. У сільськогосподарській сфері Україна змогла скористатися своїм потенціалом як провідного виробника якісної агропродукції. Наприклад, експорт українських зернових, соняшникової олії та меду до Канади зріс на 23% у перші роки дії угоди. Цей приріст свідчить про адаптацію українських виробників до вимог канадського ринку та підтверджує значення CUFTA як стимулу для модернізації українського аграрного сектору.

Не менш важливим був вплив угоди на ІТ-сектор. Українські компанії отримали можливість виходу на конкурентний ринок Канади, що сприяло налагодженню партнерських відносин у сфері розробки програмного забезпечення, аутсорсингу та обміну технологіями. Це стало важливим драйвером зростання для української технологічної галузі, яка вже була відома своєю висококваліфікованою робочою силою.

У сфері машинобудування угода сприяла зростанню експорту українських виробів, таких як промислове обладнання та транспортні засоби, завдяки зниженню бар'єрів для входу на канадський ринок. Крім того, Канада активно інвестувала у проекти, спрямовані на підтримку реформ в Україні, що стало ключовим фактором для стабілізації економіки в умовах кризи.

Отже, підписання та реалізація Угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною стали важливим етапом у розвитку їхніх економічних відносин. CUFTA не лише створила нові можливості для торгівлі й інвестицій, але й стала символом стратегічного партнерства, яке базується на взаємній довірі, підтримці та спільних інтересах у зміцненні економічного потенціалу обох країн.

Залучення канадських інвестицій стало однією з ключових опор економічної співпраці між Україною та Канадою, що відображає прагнення обох сторін до стратегічного партнерства. Канадські компанії демонстрували

зацікавленість у таких секторах, як сільське господарство, видобуток корисних копалин, інформаційні технології та освітні проекти, що сприяло взаємовигідному обміну досвідом і технологіями.

У сфері сільського господарства канадські інвестиції допомогли Україні модернізувати агропромисловий комплекс через постачання сучасної техніки та впровадження інноваційних методів ведення господарства. Наприклад, канадська техніка та агротехнології, які стали доступними завдяки цим інвестиціям, сприяли підвищенню продуктивності українських фермерських господарств. Це, у свою чергу, допомогло Україні збільшити обсяги експорту агропродукції до Канади та інших міжнародних ринків.

Видобуток корисних копалин, який є одним із стратегічних напрямків української економіки, також привернув увагу канадських інвесторів. Завдяки проектам з розвідки й розробки родовищ, що фінансувалися канадськими компаніями, український гірничодобувний сектор отримав доступ до новітніх технологій та експертного потенціалу. Такі інвестиції не лише зміцнюють економічний потенціал України, але й сприяють її енергетичній незалежності в контексті зростаючих викликів безпеки.

Особливе місце займає ІТ-галузь, яка є однією з найбільш динамічних сфер співпраці. Канадські компанії активно інвестують у розвиток українських ІТ-хабів, створюють спільні стартапи та надають грантову підтримку для технологічних інновацій. Наприклад, низка канадських фірм у сфері фінансових технологій і кібербезпеки активно співпрацюють з українськими розробниками, що дозволяє розширювати глобальну присутність українських ІТ-продуктів.

Не менш важливим є вклад Канади в освітні проекти, спрямовані на трансфер знань і передових практик. Одним із яскравих прикладів стала програма співпраці між канадськими інженерами та українськими університетами у сфері технологій. Ця ініціатива забезпечила підготовку нового покоління спеціалістів, які здатні впроваджувати інноваційні рішення в різних галузях економіки. Завдяки цій співпраці українські студенти отримали

доступ до канадських навчальних програм, обмінних поїздок і спільних дослідницьких проектів.

Отже, канадські інвестиції відіграють вагомую роль у зміцненні ключових секторів української економіки, створюючи умови для довгострокового економічного зростання та інтеграції України у глобальні ринки. Ця співпраця також демонструє важливість синергії капіталу, технологій і людського потенціалу для досягнення спільних цілей у контексті сучасних економічних викликів.

У розпал війни 2022 року Канада зарекомендувала себе як надійний партнер України, посилюючи підтримку не лише політичними заявами, але й конкретними економічними ініціативами, спрямованими на забезпечення стабільності та розвитку української економіки. Одним із перших рішучих кроків стала програма надання фінансової допомоги у розмірі 200 мільйонів канадських доларів. Ці кошти були спрямовані на підтримку критично важливих секторів економіки, включаючи енергетику, інфраструктуру та соціальну сферу, що дозволило Україні зберегти життєздатність ключових інституцій в умовах воєнного стану.

Канада також активізувала свою роль у рамках міжнародних фінансових інституцій, таких як Міжнародний валютний фонд і Світовий банк, виступаючи за виділення Україні додаткових кредитів та грантів. Така багатостороння співпраця мала на меті створення механізмів фінансової стабільності, які допомогли забезпечити бюджетну підтримку і виконання соціальних зобов'язань української держави. Зокрема, через Міжнародний валютний фонд Україна отримала додаткові ресурси для стабілізації макроекономічної ситуації та уникнення дефолту.

Окрім фінансової підтримки, Канада розширила гуманітарну допомогу, спрямовану на подолання соціально-економічних наслідків війни. Постачання продовольства, медичного обладнання та інших життєво необхідних товарів значно полегшило тиск на місцеві громади, постраждалі від бойових дій. Наприклад, канадські гуманітарні організації координували свої зусилля з

українськими партнерами, забезпечуючи допомогу тисячам внутрішньо переміщених осіб.

Також варто відзначити роль канадської економічної дипломатії в збереженні та розширенні експортних можливостей України. У контексті порушення традиційних логістичних ланцюгів через бойові дії, Канада сприяла розробці нових торговельних маршрутів і залученню канадських підприємців до проектів у сфері транспорту і логістики. Важливим сигналом солідарності стало рішення Канади про скасування мит на українські товари, що дало змогу українським експортерам зберегти доступ до північноамериканського ринку.

Отже, економічні ініціативи Канади в умовах війни стали не лише інструментом підтримки, але й виразом стратегічного партнерства, що має вирішальне значення для економічної стійкості та майбутнього розвитку України.

Таким чином, історія економічних відносин між Канадою та Україною демонструє еволюцію від партнерства у сфері допомоги до повноцінної інтеграції двох економік у глобальний контекст. Ключовим фактором цієї взаємодії є спільні цінності, стратегічне бачення та прагнення до сталого розвитку.

3.2. Аналіз сучасного стану економічної співпраці між Канадою та Україною

Економічна співпраця між Канадою та Україною набрала нового імпульсу після підписання Угоди про вільну торгівлю (CUFTA) у 2016 році, що стало результатом тривалих переговорів і спільного прагнення обох країн поглиблювати свої торговельно-економічні відносини. Угода, яка набула чинності 1 серпня 2017 року, створила сприятливе середовище для двосторонньої торгівлі, скасувавши мита на понад 98% українських товарів, що експортуються до Канади [61]. Цей крок став визначальним для українських виробників, які отримали можливість виходу на висококонкурентний північноамериканський ринок, значно розширивши свій потенціал.

Аналіз сучасного стану економічної співпраці між Канадою та Україною наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1. Аналіз сучасного стану економічної співпраці між Канадою та Україною

Сфера	Ключові ініціативи та угоди	Результати та досягнення
Торговельні угоди	- CUFTA (2017): Скасування мит на 98% українських товарів.	- Зростання експорту на 23% (агропродукція, органіка).
	- Модернізована угода (2023): Розширення на послуги, інвестиції, електронну комерцію.	- Зростання експорту українських товарів на 18%.
		- Спільні проекти у відновлюваній енергетиці.
Ключові сектори співпраці	Агропромисловість:	
	- Канадські технології для сільського господарства України.	- Експорт зернових, олійних продуктів, меду.
	Промисловість:	
	- Спільні проекти (турбіни для вітрових станцій).	- Постачання машинобудівного обладнання.
	ІТ-галузь:	
		- Розробка програмного забезпечення, кібербезпека, Big Data.
		- Співпраця українських та канадських компаній.
	Наука й освіта:	
		- Спільні дослідження, обмін між університетами.
Інвестиції	- Канадські інвестиції у гірничу промисловість (Black Iron у Кривому Розі).	- Модернізація видобувної промисловості, зростання експортного потенціалу.
	- Інвестиції в агросектор (сучасні технології).	- Підвищення продуктивності українських фермерських господарств.
	- Інвестиції в інфраструктуру та інноваційні технології.	
Підтримка України (2022–2024)	- Фінансова допомога: 200 млн CAD (2022), 2 млрд CAD пільгового кредиту (2024).	- Підтримка державного бюджету, соціальних виплат, інфраструктурних програм.
	- Гуманітарна підтримка: Медичне обладнання, продовольство.	- Полегшення тиску на громади, постраждалі від війни.
	- Торговельні пільги: Скасування мит для українських товарів.	

Продовження таблиці 3.1

Інституційна підтримка	- Канадсько-Українська Торгова Палата (КУТП): бізнес-форуми, торговельні місії.	- Розширення мережі бізнес-контактів, підтримка українських експортерів.
	- Цифрова платформа NAZOVNI для експорту.	- Сприяння просуванню української продукції на канадському ринку.
Нові ініціативи (2023–2024)	- Меморандум про торгівлю та бізнес-контакти (2023): підтримка експорту, спільні бізнес-форуми.	- Розширення експорту, адаптація українських товарів до стандартів Канади.
	- Підтримка вступу України до СРТПР.	- Можливості виходу на ринки Азійсько-Тихоокеанського регіону, зниження мит, залучення інвестицій.

Джерело: власна розробка автора

Результати CUFTA виявилися відчутними вже у перші роки після її впровадження. Наприклад, експорт української агропромислової продукції до Канади зріс на 23%, що продемонструвало значний інтерес канадських споживачів до українських товарів, таких як соняшникова олія, мед та зернові. Особливої уваги заслуговує сектор органічного виробництва, де українські постачальники змогли закріпитися на канадському ринку завдяки високим стандартам якості продукції. Водночас канадські інвестиції в аграрний сектор України сприяли впровадженню сучасних технологій у виробництво, що підвищило його конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Промисловий сектор також виграв від дії угоди. Постачання українського машинобудівного обладнання, зокрема продукції для енергетичного сектору, зросло завдяки зменшенню митних бар'єрів. Показовим став проект із постачання турбін для вітрових електростанцій, що розглядається як частина спільних зусиль у розвитку "зеленої" енергетики. Водночас канадські компанії почали активно інвестувати у виробництво в Україні, використовуючи її географічні та людські ресурси для розширення своїх операцій у Східній Європі.

Окрім традиційних галузей, CUFTA дала поштовх розвитку співпраці у сфері інформаційних технологій. Українські ІТ-компанії стали важливими партнерами для канадських підприємств, надаючи послуги з розробки програмного забезпечення, кібербезпеки та обробки великих даних. Високий рівень професіоналізму українських спеціалістів та конкурентні ціни зробили їх надзвичайно привабливими для канадського ринку, де попит на такі послуги постійно зростає.

Поглиблення двосторонньої співпраці також позначилося на освітньо-науковій сфері. Спільні програми обміну між університетами, зокрема в галузях інженерії та сільського господарства, сприяли трансферу знань і технологій. Канадські університети, такі як Університет Торонто та Університет Альберти, стали майданчиками для спільних дослідницьких проєктів із залученням українських фахівців, що стимулювало наукову інтеграцію та інноваційний розвиток.

Таким чином, CUFTA стала каталізатором для розширення та диверсифікації економічної співпраці між Канадою та Україною. Її успішна реалізація продемонструвала, що навіть у складних міжнародних умовах двосторонні угоди можуть створювати нові можливості для обох сторін, підвищуючи економічну стійкість і взаємозалежність.

Крім того, Канадсько-Українська Торгова Палата (КУТП), заснована у 1992 році, активно сприяє розвитку торговельних та інвестиційних відносин між двома країнами, організовуючи бізнес-форуми, виставки та інші заходи для налагодження контактів між підприємцями.

Згідно з офіційними даними Державної служби статистики України, у 2018 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами між Україною та Канадою досягнув приблизно 350 мільйонів доларів США, що стало показовим зростанням на 50% у порівнянні з попереднім роком. Така динаміка є переконливим свідченням того, що економічна співпраця між двома країнами не лише зміцнюється, а й активно розширюється за рахунок диверсифікації експорту й імпорту.

Оснoву українського експорту до Канади складають продукти харчування, які мають високий попит серед канадських споживачів завдяки своїй якості. Наприклад, експорт меду, соняшникової олії та зернових культур зріс удвічі, створюючи позитивний імідж українських аграрних товарів на міжнародному ринку. Також значну роль відіграють метали, зокрема алюмінієві та сталеві вироби, які знаходять застосування в канадській промисловості, особливо в будівництві та машинобудуванні. Текстильна продукція, включаючи готовий одяг та тканини, стала популярним напрямом, демонструючи конкурентоспроможність українських виробників у сегменті середньої та преміум-якості.

Зі свого боку, Канада активно постачає в Україну машини, обладнання та хімічну продукцію. Канадські технології в галузі машинобудування, включаючи сільськогосподарське обладнання, стали важливим внеском у модернізацію українського аграрного сектору. Наприклад, постачання сучасних тракторів та комбайнів допомогло українським фермерам підвищити продуктивність та ефективність виробництва. Хімічна продукція, зокрема добрива та засоби захисту рослин, сприяє зміцненню потенціалу агропромислового комплексу України[44].

Такі обсяги двосторонньої торгівлі стали можливими завдяки комплексному підходу до економічної дипломатії обох країн. Зокрема, запровадження пільгових митних умов у рамках CUFTA створило більш сприятливе середовище для розвитку торговельних відносин. Зростання на 50% у 2018 році стало одним із яскравих показників успішності цих зусиль і заклало фундамент для подальшої інтеграції економік України та Канади.

Інвестиційна активність між Канадою та Україною демонструє позитивну динаміку, що підкреслює стратегічну важливість економічного співробітництва для обох країн. Значущим прикладом є проєкт канадської компанії Black Iron, яка оголосила про наміри інвестувати у розвиток гірничо-збагачувального комбінату в Кривому Розі. Цей проєкт спрямований на модернізацію видобувної промисловості України та розширення експортного потенціалу

металургійного сектору. Залучення інвестицій такого рівня свідчить про зростаючу довіру канадського бізнесу до українського ринку, а також про його перспективність як платформи для реалізації довгострокових міжнародних проєктів[44].

У жовтні 2023 року двосторонні відносини отримали новий імпульс завдяки підписанню меморандуму про активізацію торгівлі та бізнес-контактів між Україною та Канадою. Документ передбачає взаємну підтримку економічних ініціатив, стимулювання інвестиційної діяльності та створення умов для посилення інтеграції бізнесу обох країн. Одним із ключових аспектів цієї угоди стало використання цифрової платформи економічної дипломатії Міністерства закордонних справ України NAZOVNI, яка сприяє просуванню інтересів українських компаній на канадському ринку. Ця ініціатива покликана забезпечити ефективну комунікацію між підприємцями обох країн, розширити можливості для українського експорту та підвищити обізнаність про канадський інвестиційний потенціал[44].

Інвестиційні плани та нові ініціативи є не лише показником активізації економічної співпраці, але й інструментом довгострокового розвитку. Наприклад, проєкт Black Iron, окрім економічних вигод, передбачає створення робочих місць та впровадження сучасних екологічних стандартів у видобувну промисловість України. У свою чергу, меморандум жовтня 2023 року закладає фундамент для більш системної взаємодії, зокрема через створення нових торговельних альянсів та розвиток інноваційних секторів. Усі ці кроки підкреслюють важливість інвестицій як ключового елементу двостороннього співробітництва між Україною та Канадою.

Таким чином, сучасний стан економічної співпраці між Канадою та Україною характеризується зростанням обсягів торгівлі, активізацією інвестиційної діяльності та розширенням інституційної підтримки, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку двосторонніх економічних відносин.

У 2023–2024 роках економічна співпраця між Канадою та Україною

набула значного розмаху, позначеного масштабними ініціативами та ключовими досягненнями, які відображають стратегічну важливість двосторонніх відносин. Знаковою подією стало підписання 22 вересня 2023 року оновленої Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою президентом України Володимиром Зеленським та прем'єр-міністром Канади Джастіном Трюдо. Ця модернізована угода відкрила нові перспективи співпраці, розширивши її рамки, зокрема на торгівлю послугами, інвестиції та електронну комерцію, що стало важливим стимулом для бізнес-спільнот обох країн.

Угода включає положення, які значно покращують умови для інвесторів, забезпечують прозорість регулювання та впроваджують механізми цифрової торгівлі. Наприклад, розширення положень про захист інвестицій дозволяє українським компаніям активніше працювати на канадському ринку, водночас залучаючи канадські інвестиції у такі стратегічно важливі галузі, як відновлювана енергетика, агропромисловість та технології. Інтеграція електронної комерції до угоди сприяє розвитку сучасних форм співпраці, особливо в умовах зростання ролі цифрових технологій у глобальній економіці.

З моменту підписання оновленої угоди спостерігається помітне пожвавлення двосторонньої торгівлі. За даними Міністерства економіки України, у другій половині 2023 року обсяг експорту українських товарів до Канади зріс на 18% порівняно з аналогічним періодом попереднього року, зокрема завдяки збільшенню поставок зернових культур, олійних продуктів та металів. Водночас канадські компанії розширюють свою присутність в Україні через реалізацію інфраструктурних проєктів та розвиток партнерств у галузі ІТ і досліджень.

Особливої уваги заслуговують положення угоди щодо сталого розвитку, які сприяють впровадженню екологічних стандартів та сприяють переходу до «зеленої» економіки. Співпраця у цій сфері вже дала результати: наприклад, спільні проєкти у відновлюваній енергетиці, включаючи інвестиції в сонячні та вітрові електростанції в Україні, стали важливим кроком на шляху до

декарбонізації економіки.

Таким чином, модернізована Угода про вільну торгівлю не лише посилює економічну інтеграцію між Україною та Канадою, але й створює передумови для довгострокового партнерства, орієнтованого на спільний розвиток і використання нових можливостей у глобальній економіці.

У березні 2024 року Сенат Канади офіційно схвалив оновлену Угоду про вільну торгівлю між Україною та Канадою, що стало важливим сигналом політичної підтримки та відданості розвитку двосторонніх економічних відносин. Цей крок знаменує собою завершення одного з ключових етапів процесу імплементації угоди з боку канадської сторони. Для того щоб угода набула чинності, залишається лише її ратифікація Верховною Радою України, що відкриє нові горизонти для взаємодії у таких стратегічно важливих сферах, як торгівля, інвестиції та технології.

Очікується, що реалізація положень угоди сприятиме не лише зростанню товарообігу, але й інтенсифікації інвестиційної діяльності. Зокрема, канадські компанії планують розширювати свою присутність в українському ринку через проекти у галузях агропромислового комплексу, видобутку природних ресурсів та інноваційних технологій. Зі свого боку, українські підприємці отримають покращений доступ до північноамериканського ринку, зокрема через усунення бар'єрів для експорту продукції з високою доданою вартістю.

Схвалення угоди Сенатом Канади також підкреслює стратегічну важливість партнерства між країнами на тлі глобальних викликів, зокрема війни в Україні. Угода включає положення, які сприяють впровадженню прозорих механізмів торгівлі та захисту інвестицій, що є важливими інструментами для підтримки економічної стабільності та відновлення післявоєнної економіки України. Водночас вона закладає основи для тіснішої співпраці у сфері цифрової економіки, сталого розвитку та інновацій, що є ключовими пріоритетами сучасного глобального порядку денного.

Таким чином, ратифікація оновленої угоди в Україні стане завершальним етапом процесу, який відкриє можливості для ще тіснішого економічного

партнерства між країнами, стимулюючи розвиток обох економік та підсилюючи їх конкурентоспроможність на міжнародній арені [27].

У березні 2024 року Канада зробила вагомий внесок у підтримку економічної стійкості України, надавши пільговий кредит у розмірі 2 мільярдів канадських доларів, що еквівалентно приблизно 1,5 мільярда доларів США. Ця фінансова допомога стала частиною ширшої програми міжнародної підтримки, спрямованої на зміцнення державного бюджету України в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Кредит було надано на умовах, які дозволяють зменшити фінансовий тиск на уряд України, забезпечуючи гнучкі терміни погашення та низькі відсоткові ставки. Це сприяє не лише короткостроковій стабілізації економіки, але й створює базу для проведення довгострокових реформ, необхідних для відновлення та сталого розвитку країни. Такі кроки підтверджують стратегічний характер українсько-канадського партнерства, заснованого на довірі та спільному прагненні до зміцнення демократії та економічної стабільності.

Фінансова підтримка Канади використовується для покриття критичних бюджетних потреб, включаючи соціальні виплати, зарплати працівникам бюджетної сфери та фінансування програм відновлення інфраструктури. Вона також підсилює фінансову незалежність України, даючи змогу залучати додаткові ресурси від інших міжнародних партнерів.

Ця ініціатива є частиною ширшого контексту економічної дипломатії Канади, яка включає підтримку України як на політичному, так і на фінансовому рівнях. Вона підкреслює роль Канади як одного з найбільш надійних партнерів України у вирішенні складних економічних викликів, а також закладає підґрунтя для розширення двосторонньої співпраці у майбутньому.

У грудні 2024 року було зроблено черговий важливий крок у зміцненні економічної взаємодії між Україною та Канадою. Міністерство закордонних справ України спільно з Канадсько-українською торговельною палатою

підписали меморандум про активізацію двосторонньої торгівлі та розширення бізнес-контактів. Цей документ став не лише декларацією про наміри, а й стратегічним інструментом для розвитку економічного партнерства між країнами.

Головна мета меморандуму полягає у сприянні українським виробникам у виході на канадський ринок, зокрема шляхом розширення експорту українських товарів. Для цього передбачається використання цифрових інструментів, таких як платформа NAZOVNI, яка дозволяє українським підприємствам більш ефективно просувати свою продукцію на міжнародному рівні. Канадська сторона, зі свого боку, зобов'язалась сприяти адаптації українських товарів до стандартів канадського ринку, що є важливим для зміцнення конкурентоспроможності українських експортерів.

У рамках меморандуму також акцентується увага на спільній організації бізнес-форумів, торговельних місій та освітніх програм для підприємців. Зокрема, планується проведення заходів, які допоможуть обом сторонам розширити мережу контактів і встановити прямі бізнес-зв'язки. Це створює можливості для інвестування у стратегічно важливі галузі, включаючи агропромисловий комплекс, машинобудування, ІТ, енергетику та інші сектори.

Цей документ став важливим кроком у поглибленні економічних зв'язків між Україною та Канадою, підкреслюючи обоїпільне прагнення до сталого економічного розвитку. Він також є відображенням спільних зусиль обох країн у підтримці післявоєнного відновлення української економіки та інтеграції її до глобальних ринків [44].

Канада також зробила важливий дипломатичний жест, висловивши готовність підтримати Україну в її прагненні приєднатися до Угоди про Транстихоокеанське партнерство (СРТПР). Ця ініціатива має потенціал стати значним проривом для української економіки, забезпечуючи доступ до одного з найбільших і найдинамічніших економічних блоків світу.

СРТПР, до якого входять 11 країн, включаючи Канаду, Японію, Австралію, Сінгапур та інші ключові економіки Азійсько-Тихоокеанського

регіону, представляє близько 13% світового ВВП. Приєднання до цієї угоди відкриє Україні нові можливості для експорту продукції та послуг, а також сприятиме залученню іноземних інвестицій завдяки підвищенню довіри міжнародних партнерів до українського бізнесу.

Канадська підтримка у цьому процесі є особливо цінною, оскільки Канада має не лише сильні позиції в СРТРР, але й глибокі економічні та політичні зв'язки з іншими учасниками угоди. Це дозволить Україні скористатися експертизою канадських партнерів у питаннях відповідності стандартам СРТРР, адаптації законодавства та оптимізації торговельних практик.

Українські виробники зможуть отримати вигоду від зниження мит, більшого доступу до ринків високих технологій, агропромислової продукції, ІТ-сервісів і машинобудування. Крім того, участь у СРТРР створить для України можливості розширення економічної співпраці з країнами Азії, що стане важливим доповненням до традиційного європейського та північноамериканського векторів.

Ця ініціатива також зміцнить позиції України як активного гравця на міжнародній арені, інтегруючи її в глобальні економічні процеси. Такий стратегічний крок не лише сприятиме відновленню післявоєнної економіки, але й забезпечить довгострокову стійкість та конкурентоспроможність української економіки в умовах сучасного глобалізованого світу.

Ці кроки свідчать про прагнення обох країн до поглиблення економічної співпраці, що базується на взаємній підтримці та спільних інтересах у розвитку торгівлі, інвестицій та економічного зростання.

3.3. Перспективи розвитку економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною

Перспективи розвитку економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною є надзвичайно обнадійливими, з огляду на динаміку співпраці, яка

демонструє стабільне зростання навіть в умовах глобальної нестабільності. Обидві країни мають взаємний інтерес у зміцненні партнерства, що базується на глибоких історичних зв'язках, спільних цінностях, а також прагненні до розширення економічних можливостей.

Подальша модернізація Угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA) відкриває значні можливості для розвитку двостороннього співробітництва. Включення до угоди нових розділів, таких як торгівля послугами, електронна комерція та інвестиції, вже заклало основу для розширення партнерства в сучасних і високотехнологічних секторах. Перспективи подальшого вдосконалення CUFTA можуть охоплювати положення про підтримку кліматичних ініціатив, стимулювання інноваційного підприємництва та сприяння переходу до зеленої економіки. Такі зміни відповідають як пріоритетам Канади в галузі сталого розвитку, так і стратегічним цілям України щодо інтеграції до глобальних ринків і технологій.

Ключова роль Канади у відновленні української економіки після війни ґрунтується на її досвіді, ресурсах і готовності сприяти довгостроковим проектам. Канадські інвестиції можуть спрямовуватися у такі важливі сфери, як модернізація транспортної та енергетичної інфраструктури, цифровізація державного управління та бізнесу, а також розвиток агропромислового комплексу. Наприклад, участь канадських компаній у створенні сучасних вітрових і сонячних електростанцій сприятиме не лише посиленню енергетичної незалежності України, але й відповідатиме глобальним цілям скорочення викидів парникових газів.

Розвиток зеленої енергетики також може бути підкріплений створенням інноваційних кластерів, де канадські та українські фахівці працюватимуть над спільними проектами у сфері відновлюваних джерел енергії та енергоефективності. Такі ініціативи сприятимуть обміну передовими технологіями, створенню робочих місць та інтеграції України у глобальний ринок зеленої економіки.

Рисунок 3.2. Перспективи розвитку економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною

Джерело: власна розробка автора

Додатково, участь Канади у відновленні інфраструктури України може охоплювати проекти з будівництва доріг, мостів, залізничного транспорту та відновлення зруйнованих житлових районів. Інтеграція канадських стандартів і практик у процеси планування та реалізації цих проектів забезпечить їх високу якість і відповідність сучасним міжнародним вимогам.

Ще одним перспективним напрямом є підтримка цифрової трансформації

України. Канадські IT-компанії та експерти можуть надати допомогу у створенні сучасних цифрових платформ для державного управління, фінансового сектору та бізнесу. Це включатиме проекти з впровадження блокчейн-технологій, штучного інтелекту та хмарних рішень, які підвищують ефективність та прозорість державних послуг і комерційних операцій.

Таким чином, Канада, використовуючи свої ресурси та експертизу, має потенціал стати стратегічним партнером України у відбудові економіки, підтримуючи її трансформацію на шляху до інноваційності, стійкості та інтеграції в глобальний економічний простір.

Активізація співпраці між Канадою та Україною у сфері інновацій і технологій відкриває значні перспективи для обох країн. Канадські компанії та наукові установи славляться своїми здобутками у галузі передових технологій, зокрема у сфері штучного інтелекту, кібербезпеки та IT-сервісів. Інтеграція цього досвіду в українську економіку може стати рушієм її трансформації та модернізації.

Одним із перспективних інструментів співпраці є створення спільних стартапів, які базуються на взаємному обміні знаннями та доступі до інноваційних ресурсів. Наприклад, канадські компанії можуть запропонувати технологічні рішення та фінансову підтримку, тоді як українські фахівці забезпечать високий рівень технічної реалізації завдяки своїм професійним навичкам та конкурентній вартості послуг. Участь у таких проектах дозволить українським підприємцям здобути цінний досвід, а канадським інвесторам — отримати доступ до перспективного ринку та висококваліфікованих кадрів.

Програми обміну між університетами двох країн також можуть стати важливим елементом співпраці. Канадські університети, такі як University of Toronto чи McGill University, мають розвинені дослідницькі центри, де працюють провідні світові експерти у галузі технологій. Спільні дослідницькі проекти можуть сприяти створенню інноваційних продуктів і процесів, які будуть корисними як для української, так і для канадської економіки. Особливу увагу слід приділити галузям, які мають стратегічне значення для обох країн,

таким як "зелена" енергетика, біотехнології та робототехніка.

У сфері штучного інтелекту (AI) співпраця може бути спрямована на розвиток систем автоматизації для промисловості, медицини та фінансового сектору. Україна, яка вже займає сильні позиції в IT-сфері, може стати платформою для тестування та впровадження канадських інновацій. Наприклад, використання AI у фінансових технологіях здатне значно підвищити ефективність банківських процесів та розширити доступ до фінансових послуг у віддалених регіонах.

У галузі кібербезпеки, яка є критично важливою в умовах сучасних загроз, Канада може поділитися своїм досвідом із захисту інфраструктури та даних. Це стане ключовим фактором для забезпечення безпеки цифрових платформ, які розвиваються в Україні. Спільні тренінги, семінари та сертифікаційні програми для українських фахівців дозволять створити в Україні конкурентоспроможний сектор кібербезпеки.

IT-сервіси, які є одним із головних експортних продуктів України, також можуть виграти від тісної взаємодії з Канадою. Розробка програмного забезпечення, аутсорсинг бізнес-процесів та створення цифрових рішень для бізнесу є напрямками, де можливості для співпраці залишаються значними. Канадські компанії можуть запропонувати інвестиції, доступ до західних ринків та експертну підтримку, що сприятиме виходу українських IT-компаній на новий рівень.

Таким чином, активізація співпраці у сфері інновацій і технологій не лише стимулює економічне зростання, але й сприяє побудові довгострокового стратегічного партнерства між Канадою та Україною.

Роль Канади у просуванні інтересів України на міжнародній арені є одним із ключових аспектів економічної дипломатії, що поєднує політичні зусилля з економічними ініціативами. Членство Канади в провідних міжнародних організаціях, таких як G7, СРТРР і ООН, надає їй унікальні можливості для лобіювання інтересів України та забезпечення підтримки її економічних і політичних ініціатив на глобальному рівні.

Як член G7, Канада відіграє важливу роль у формуванні міжнародної стратегії підтримки України. Завдяки її активним діям, питання війни та економічного відновлення України залишаються в центрі уваги найбільших економік світу. Наприклад, на самітах G7 Канада ініціювала обговорення розширення санкцій проти Росії та запровадження додаткових фінансових механізмів допомоги Україні. Це включає створення міжнародних фондів для відбудови інфраструктури, підтримку сільського господарства та розвиток зеленої енергетики.

Членство Канади в Угоді про Транстихоокеанське партнерство (СРТПР) відкриває нові перспективи для інтеграції України в глобальні економічні процеси. Канада висловила готовність сприяти приєднанню України до цього торговельного блоку, що дозволить українським виробникам отримати доступ до ринків країн Тихоокеанського регіону. Зокрема, це може створити нові можливості для експорту української аграрної продукції, ІТ-послуг і промислових товарів у країни, які входять до СРТПР, такі як Японія, Австралія та Чилі.

На платформі ООН Канада постійно підтримує Україну в питаннях відновлення після війни, акцентуючи увагу на необхідності міжнародних зусиль для економічної реабілітації країни. Наприклад, у межах ініціативи "Реєстр збитків", яка підтримується Генеральною Асамблеєю ООН, Канада активно долучається до документування завданих Україні збитків та пошуку механізмів компенсації. Така діяльність не лише підкреслює прихильність Канади до принципів міжнародного права, а й стимулює залучення до українських проектів нових партнерів і донорів.

Слід також зазначити, що Канада активно використовує свої дипломатичні ресурси для залучення до співпраці з Україною інвесторів із третіх країн. Наприклад, за підтримки Канадсько-української торговельної палати організовуються міжнародні бізнес-форуми, спрямовані на презентацію інвестиційного потенціалу України. Це сприяє встановленню контактів між українськими та іноземними підприємцями, які прагнуть реалізовувати спільні

проекти у сферах інфраструктури, технологій і виробництва.

Завдяки активній економічній дипломатії Канада послідовно виступає не лише партнером, а й адвокатом України на міжнародній арені, забезпечуючи її інтересам широку підтримку та відкриваючи нові горизонти для співпраці з іншими країнами та міжнародними організаціями.

Подальший розвиток програм економічної допомоги Канади має ключове значення для прискорення економічного відновлення України та її інтеграції в глобальну економіку. Канадські пільгові кредити вже продемонстрували свою ефективність як інструмент підтримки макроекономічної стабільності України, особливо в період війни. Продовження таких ініціатив може включати фінансування стратегічних проектів, спрямованих на модернізацію економіки та підтримку критичних галузей.

Одним із перспективних напрямів є створення індустріальних парків за участю канадських інвесторів і технологічних партнерів. Ці парки можуть стати платформою для розвитку сучасних виробництв із високою доданою вартістю, залучення нових технологій та формування нових робочих місць. Наприклад, у межах співпраці з Канадою можна реалізувати проекти, подібні до ініціативи в Кривому Розі, де компанія Black Iron планує побудувати сучасний гірничо-збагачувальний комбінат. Це сприятиме не лише розвитку промисловості, але й забезпеченню експортних можливостей для України.

Крім того, підтримка малого й середнього бізнесу є надзвичайно важливим аспектом. Канадські програми мікрофінансування та технічної допомоги можуть допомогти українським підприємцям адаптуватися до складних умов, спричинених війною. Наприклад, створення фондів, які надаватимуть пільгові кредити або гранти для стартапів і малих підприємств, сприятиме розвитку підприємницької ініціативи в регіонах, що найбільше постраждали від бойових дій. Залучення канадських експертів для проведення тренінгів і консультацій у сфері бізнес-стратегій, маркетингу та експортної діяльності також може значно підвищити конкурентоспроможність українських компаній.

Ще одним стратегічним напрямом є підтримка "зелених" ініціатив, таких як проекти з розвитку відновлюваної енергетики та енергоефективності. У цьому контексті Канада може відігравати роль провідного партнера, надаючи фінансування для впровадження технологій у сфері сонячної та вітрової енергетики, а також модернізації української енергетичної інфраструктури.

Фінансування стратегічних ініціатив, у тому числі створення спеціальних економічних зон і програм із залучення іноземних інвестицій, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності України на глобальному ринку. Завдяки таким заходам Україна матиме змогу ефективніше використовувати свій економічний потенціал, розвивати регіональну інфраструктуру та інтегруватися у світову економіку на новому рівні.

Розширення гуманітарних програм є важливим напрямом у двосторонніх відносинах між Канадою та Україною, особливо в контексті війни та необхідності відбудови соціальної інфраструктури. Канадська сторона вже зарекомендувала себе як надійний партнер, активно підтримуючи ініціативи, спрямовані на підвищення якості освіти, медицини та соціального забезпечення в Україні.

Одним із яскравих прикладів є співпраця між українськими університетами та Канадською асоціацією університетів і коледжів, яка допомогла організувати обмінні програми для студентів і викладачів. У рамках цих ініціатив українські студенти отримали можливість навчатись у провідних канадських навчальних закладах, зокрема Університеті Торонто та Університеті Британської Колумбії, що сприяло їхньому професійному розвитку та інтеграції в міжнародну освітню спільноту.

Окремо слід зазначити підтримку канадським урядом створення стипендійних програм для українських студентів. Наприклад, у 2023 році за підтримки Міністерства міжнародного розвитку Канади було започатковано програму "Future Leaders," яка передбачає фінансування навчання в канадських університетах для молодих українців, що демонструють лідерські якості та прагнення до реформування суспільства. Програма спрямована не лише на

розвиток особистісних і професійних навичок, але й на формування нового покоління управлінців і спеціалістів, здатних втілювати зміни в Україні.

У сфері медицини Канада активно підтримує проекти з модернізації українських лікарень і медичних центрів. Наприклад, за підтримки Канадського Червоного Хреста було передано сучасне медичне обладнання для лікарень у Дніпрі та Харкові. Крім того, організовуються програми підвищення кваліфікації українських медиків, які проходять стажування в Канаді, знайомлячись із передовими практиками лікування і догляду за пацієнтами.

Важливою складовою гуманітарних програм є також проекти у сфері соціальної інфраструктури. Уряд Канади спільно з міжнародними організаціями реалізує ініціативи з будівництва та реконструкції шкіл, дитячих садків і житлових комплексів для переселенців. Наприклад, у Львівській області за підтримки Канади було побудовано новий освітній центр для дітей із родин переселенців, що забезпечив понад 300 місць для навчання в комфортних умовах.

Такі програми не лише вирішують нагальні соціальні питання, але й сприяють формуванню позитивного іміджу Канади як стратегічного партнера, здатного надати дієву допомогу у складних умовах. Водночас залучення канадських експертів до реформування українських освітніх закладів і розвиток стипендійних програм створює міцну основу для довгострокового співробітництва, орієнтованого на сталий розвиток людського капіталу та соціальної сфери України.

Загалом, перспективи економічної дипломатії Канади у відносинах з Україною передбачають комплексний підхід, спрямований на довгострокову співпрацю, зміцнення економічної незалежності України та її інтеграцію у світові економічні процеси. Це партнерство має всі шанси стати зразком стратегічної взаємодії, яка базується на взаємній довірі, спільних інтересах і прагненні до сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У першому розділі здійснено аналіз теоретичних засад економічної дипломатії та міжнародних відносин, що дало змогу розкрити її роль як важливого інструменту зовнішньої політики держав. Дипломатія, включаючи економічну її форму, еволюціонувала від традиційного мистецтва переговорів до багатофункціональної системи механізмів, що поєднують політичні, економічні та соціальні аспекти.

Економічна дипломатія виявилася ключовою у зміцненні національних позицій на глобальному ринку, сприяючи розвитку міжнародної торгівлі, залученню інвестицій та вирішенню економічних конфліктів. Залучені наукові праці таких дослідників, як Гарольд Ніколсон, Генрі Кіссінджер, Роберт Кеохейн та Бернард Хокман, надали теоретичний базис для оцінки її стратегічного значення. Особливу увагу приділено її значущості в умовах глобалізації, де конкурентоспроможність національних економік тісно пов'язана з ефективністю дипломатичних заходів.

Джерела та методи дослідження в цій сфері відображають міждисциплінарний підхід, який охоплює аналіз офіційних документів, міжнародних угод, наукових праць, статистичних даних та звітів міжнародних організацій. Це дозволяє розглядати економічну дипломатію у ширшому контексті світової економіки, виявляючи закономірності взаємозв'язків між державами, корпораціями та міжнародними організаціями.

Методологічні та теоретичні підходи, включаючи системний аналіз, історичний, порівняльний та кількісно-якісний методи, створюють цілісну основу для розуміння економічної дипломатії як феномену, що перебуває на перетині міжнародної політики та економіки. Особливо важливим є врахування принципу міждисциплінарності та структурності, що дозволяє глибоко досліджувати взаємозалежності у світовій економіці.

Таким чином, економічна дипломатія виступає як інтегративний механізм, здатний ефективно поєднувати національні інтереси із глобальними

викликами. Вона є невід'ємною складовою сучасної системи міжнародних відносин і ключовим інструментом забезпечення стійкості та розвитку національних економік у багатополлярному світі.

У другому розділі досліджено особливості економічної дипломатії Канади, яка є важливим інструментом реалізації її економічних та геополітичних інтересів на міжнародній арені. Проаналізовано історичні аспекти розвитку українсько-канадських відносин, що ґрунтуються на багатовікових зв'язках, сформованих завдяки українській діаспорі. Цей спадок став основою для активізації співпраці між Україною та Канадою в сучасний період, особливо після здобуття Україною незалежності.

Основні напрямки економічної дипломатії Канади охоплюють підтримку вільної торгівлі, залучення іноземних інвестицій, зміцнення глобальної стабільності та сприяння сталому розвитку. Особливу увагу приділено укладанню угод про вільну торгівлю, таких як NAFTA і CPTPP, а також інвестуванню в екологічно чисті технології та відновлювальні джерела енергії.

Дослідження впливу економічної дипломатії Канади на її економічну політику показало, що вона сприяє збільшенню обсягів експорту, залученню інвестицій, стабілізації макроекономічних показників та розвитку інноваційних секторів. Економічна дипломатія також відіграє ключову роль у адаптації канадської економіки до глобальних викликів, таких як зміна клімату, скорочення міжнародного попиту та підвищення конкуренції на світових ринках.

Таким чином, Канада демонструє ефективне використання економічної дипломатії для посилення свого впливу у світовій економіці, забезпечення стабільності національної економіки та розвитку двосторонніх відносин, зокрема з Україною. Ці успіхи стали можливими завдяки поєднанню історичних, економічних та інноваційних підходів у реалізації економічної дипломатії.

Третій розділ дипломної роботи висвітлює ключові аспекти взаємодії економічної дипломатії Канади з Україною, акцентуючи увагу на історії,

сучасному стані та перспективних напрямках співпраці.

Аналіз показав, що економічна дипломатія Канади відіграє вагомую роль у зміцненні української економіки, особливо в умовах сучасних викликів. Від історичних кроків, таких як визнання незалежності України, до підписання стратегічних угод, включаючи CUFTA та оновлену угоду 2023 року, Канада послідовно демонструє підтримку в економічному розвитку України.

Сучасний етап співпраці позначений значним зростанням двостороннього товарообігу, інвестицій та розширенням галузевих напрямів взаємодії, включаючи агропромисловість, енергетику, інформаційні технології та інновації. Особливу роль відіграє спільна робота над впровадженням відновлюваних джерел енергії та розвитком цифрових технологій, що сприяє модернізації української економіки та підвищенню її конкурентоспроможності.

Канада також активно долучається до відновлення України після війни, надаючи фінансову допомогу, сприяючи стабілізації державного бюджету та підтримуючи критично важливі галузі. Завдяки своїм дипломатичним зусиллям Канада допомагає Україні інтегруватися в глобальні економічні процеси, зокрема через ініціативи на рівні G7 та CPTPP.

Перспективи співпраці включають розвиток стратегічних інвестицій, модернізацію інфраструктури, цифрову трансформацію, а також інтеграцію в "зелену" економіку. Такі кроки сприятимуть довгостроковій економічній стабільності України та її інтеграції у світовий ринок.

Отже, взаємодія Канади та України у сфері економічної дипломатії є прикладом ефективного партнерства, що базується на взаємній довірі, стратегічному плануванні та спільному прагненні до сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Декларація про відносини між Україною та Канадою. 22 вересня 1991 р. Оттава. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_028#Text (дата звернення: 24.10.2024).
2. Декларація про економічне співробітництво між Україною і Канадою. Підписана 27 січня 1992 року, Київ. Прийнята 7 липня 1992 року, м. Київ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_006/conv#Text (дата звернення: 24.10.2024).
3. Зброя, гроші, тепло сердець. Як Канада підтримує Україну під час війни. *Укрінформ*. Київ. 01.03. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3416654-zbroa-grosi-teplo-serdec-ak-kanada-pidtrimue-ukrainu-pid-cas-vijni.html> (дата звернення: 24.10.2024).
4. Конон Н., Скребнєва А. Українсько-канадські відносини. сучасний стан та перспективи розвитку. *Грані*. Політологія. 2016. № 2 (130). С. 27–32.
5. Макар В. Ю. Еволюція двосторонніх відносин України та Канади . дис. ... канд. політ. наук . 23.00.04 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Київ, 2021. 498 с.
6. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядом Канади стосовно канадської програми співробітництва. Підписано 24 жовтня 1994 р. Оттава. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=124_033#Text (дата звернення: 24.10.2024).
7. Меморандум про взаєморозуміння щодо консультацій між Урядом України і Урядом Канади. Дата підписання. 23.09.1992. Дата набуття чинності. 23.09.1992. URL: <https://cutt.ly/aHiEppr> (дата звернення: 24.10.2024).
8. Онлайн-відкриття проєкту Парламентська підзвітність сектору безпеки в Україні. URL: <https://parlament.org.ua/2021/02/09/online-launch-ukr/> (дата звернення: 24.10.2024).
9. Перепелиця Г. М. Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*.

Збірник наукових статей. Чернівці. Чернівецький національний університет, 2020. С. 58-72.

10. Перепелиця Г. Україна – Канада. Становлення та розвиток особливого партнерства. *Міжнародні Відносини*. 2019. Вип. 2 (50). С. 25–30.
11. Белоколот О. 2018-й... Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 4. С. 28-30.
12. Волович О. Історія як поле змагання «Українського світу» і «Русского мира». *Зовнішні справи. Історичні науки*. 2014. № 12. С.15-16
13. Горбулін В. Чи є життя після Мінська? Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 5. С. 79-80
14. Горбулін В. Гібридна війна. все тільки починається ... Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 11. С. 10-11
15. Горбулін В. Хитромудра невизначеність нового світопорядку. Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 30. С. 15-16
16. Горбулін В. Точка біфуркації. Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 41. С. 87-88
17. Двері НАТО відкриті. *Зовнішні справи. Історичні науки*. 2016. № 6. С.5.
18. Посольство України в Канаді. URL: <https://cutt.ly/uHiEdU7> (дата звернення: 24.10.2024).
19. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про звернення Верховної Ради України та міжнародних організацій». URL: <http://rada.gov.ua/news/NovynyiPovidomlennya/88843.html> (дата звернення: 05.04.2017).
20. Верховна Рада України прийняла Постанову «Про звернення Верховної Ради України до держав-гарантів безпеки України». URL: <http://iportal.rada.gov.ua/news/NovynyiPovidomlennya/189190.html> (дата звернення: 24.10.2024).

21. Дорожня карта українсько-канадських відносин URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine%D1%81%D0%B0/legal-acts>. (дата звернення: 24.10.2024).
22. Інформаційно-аналітична довідка щодо укладання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188053&cat_id=170824. (дата звернення: 24.10.2024).
23. Канада надала Україні кредит на 200 млн. канадських доларів URL: <http://economics.unian.ua/finance/991197-kanada-nadala-ukrajini-kredit-na-200-mln-kanadskih-dolariv.html>. (дата звернення: 24.10.2024).
24. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини [Текст] / В. Козик. К.. Знання, 2006. С. 295-304.
25. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Канадою URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/culture> (дата звернення: 24.10.2024).
26. Лоссовський І. Зовнішньополітична стратегія Росії щодо України як реалізація «Нової доктрини обмеженого суверенітету» («доктрина Путіна»). Зовнішні справи. Політичні науки. 2015. № 5. С.12-15.
27. Мінфін: Україна отримала від Канади 2 млрд канадських доларів. 2024. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_ukraina_otrimala_vid_kanadi_2_mlrd_kanadskih_dolariv-4512 (дата звернення: 24.10.2024).
28. Немирич С. Остаточна реальність. Дзеркало тижня. Україна. 2015. №19. С. 59-60
29. Немирич С. Російсько-український конфлікт. проміжні підсумки. Дзеркало тижня. Україна. 2015. № 40. С. 47-48
30. Немирич С., Поліщук А. 2017-й. напередодні. Дзеркало тижня. Україна. 2016. №22. С. 87-90
31. Немирич С. Гібридна холодна війна. Дзеркало тижня. Україна. 2016. № 38-39. С. 101-105

32. Перепелиця Г. Російська воєнна агресія проти України. міжнародний та внутрішньополітичний контекст. Україна дипломатична. 2014. Вип. 15. С. 370 - 385.

33. Перепелиця Г. Віра у фетиш дипломатії як виклик національній безпеці України. Україна дипломатична. 2015. Вип. 16. С. 303-310.

34. Прямі іноземні інвестиції з Канади в Україну URL: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/analiz_inv_spivirobnictva/can/4147.html. (дата звернення: 24.10.2024).

35. Росія вчинила агресію, є стороною міжнародного збройного конфлікту і відповідальна за наслідки. Зовнішні справи. Історичні науки. 2016. № 12. С. 5.

36. Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою. Дата підписання. 31.03.1994. Дата набуття чинності. 31.03.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=124_002#Text (дата звернення: 24.10.2024).

37. Спільна Декларація про подальший розвиток відносин особливого партнерства між Україною і Канадою. м. Київ, 5 грудня 2001 р. URL: <http://www.infoukes.com/ukremb/jointdeclar-u.shtml>. (дата звернення: 24.10.2024).

38. Угода між Урядом України та Урядом Канади про економічне співробітництво. Дата підписання. 24.10.1994. Дата ратифікації. 20.06.1995. Дата набрання чинності. 08.08.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_009/conv#Text (дата звернення: 24.10.2024).

39. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою від 11 липня 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/124_052-16#Text (дата звернення: 24.10.2024).

40. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою. нові горизонти для українського бізнесу. URL: <https://cutt.ly/1HiEhny> (дата звернення: 24.10.2024).

41. Угода про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою. Підписано 24 жовтня 1994 р. Оттава. URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=124_001#Text (дата звернення: 24.10.2024).

42. Україна – Канада . матеріали I Міжнародного науково-практичного У 45 конгресу з канадознавства (21–24 червня 2018 року, м. Луцьк, Україна) = Ukraine – Canada. the Materials of the First International Scholarly and Practical Congress on Canadian Studies (June 21–24, 2018, Lutsk, Ukraine). Луцьк . Вежа-Друк, 2018.

43. Україна-Канада. Наскільки ми зблизилися за 30 років? Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». Київ. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3390605-ukrainakanada-naskilki-mi-zblizilisa-za-30-rokiv.html> (дата звернення: 24.10.2024).

44. Україна та Канада підписали меморандум про активізацію двосторонньої торгівлі та бізнес-контактів. 2024. URL: <https://espreso.tv/svit-ukraina-ta-kanada-pidpisali-memorandum-pro-aktivizatsiyu-dvostoronnoi-torgivli-ta-biznes-kontaktiv> (дата звернення: 24.10.2024).

45. Хроніка війни. повномасштабне вторгнення в Україну. *Ізбірком*. 2022. URL: <https://izbirkom.org.ua/publications/politika-8/2022/hronika-vtorgnennya-rosiya-zatverdila-vvedennya-vijsk-na-shid-ukrayini/>. (дата звернення: 24.10.2024).

46. Яворович Т. Канада запровадила санкції проти ключових співробітників «Газпрому». *Суспільне. Новини*. 3.03.2022. URL: <https://suspilne.media/213177-kanada-zaprovadila-sankcii-proti-klucovih-spivrobitnikiv-gazpromu-ta-rosnefti>. (дата звернення: 24.10.2024).

47. Яценко О.М., Білецька І.І. Реалізація цілей торговельно-економічного співробітництва України та Канади у континентально-інтеграційному контексті. *Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Економічні науки»*. 2015. Ч.ІІІ. Вип.22. С.96-102.

48. Яценко О.М., Білецька І.І. Торговельно-економічне співробітництво України та Канади в умовах сучасних інтеграційних процесів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип.8. С.106-112.

49. Олександра Папіна. Окупанти обстріляли дитячий садок у Станиці Луганській — ВЦА. 17 лютого 2022. URL: <https://suspilne.media/207853-okupanti-obstrilali-ditacij-sadok-u-stanici-luganskij-vca/> (дата звернення: 24.10.2024)

50. Виступ президента України на 58-й Мюнхенській конференції з питань безпеки. 19 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-58-j-myunhenskij-konferenciyi-72997> (дата звернення: 24.10.2024)

51. Крихкість свободи можна захистити лише спільними діями, має бути ефективна архітектура глобальної безпеки – звернення Президента України. 3 серпня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/krihkist-svobodi-mozhna-zahistiti-lishe-spilnimi-diyami-maye-76869> (дата звернення: 24.10.2024)

52. Після цієї російської війни проти України не має залишитись ані тліючого, ані замороженого конфлікту – звернення Президента Володимира Зеленського. 8 серпня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/pislya-ciyei-rosijskoyi-vijni-proti-ukrayini-ne-maye-zalish-76953> (дата звернення: 24.10.2024)

53. Звернення Президента Володимира Зеленського, 9 серпня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/rosijska-vijna-proti-ukrayini-ta-vsiyeyi-vilnoyi-yevropi-poc-76965> (дата звернення: 24.10.2024)

54. На полі бою в Україні вирішується, за якими правилами житиме світ – виступ Президента Володимира Зеленського на Азійському саміті з безпеки «Діалог Шангри-Ла». 11 червня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/na-poli-boyu-v-ukrayini-virishuyetsya-za-yakimi-pravilami-zh-75761> (дата звернення: 24.10.2024)

55. Саме на українській землі буде новий центр економічного зростання у Європі – виступ Президента на зустрічі з керівниками великого бізнесу в межах відкриття Нью-Йоркської фондової біржі. 6 вересня 2022 року.

URL: <https://www.president.gov.ua/news/same-na-ukrayinskij-zemli-bude-novij-centr-ekonomichnogo-zro-77549> (дата звернення: 24.10.2024)

56. Договірні-правова база українсько-канадських відносин. URL: http://ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=can (дата звернення: 24.10.2024)

57. 61% globally think the war in Ukraine poses a significant risk to their country. URL: <https://www.ipsos.com/en/war-in-ukraine-april-2022> (дата звернення: 24.10.2024).

58. Canada and the Russian invasion of Ukraine, 2023-03-20. URL: <https://www.international.gc.ca/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng> (дата звернення: 24.10.2024).

59. Canada and the Russian invasion of Ukraine. URL: <https://cutt.ly/kHiRLMY> (дата звернення: 24.10.2024).

60. Canada and the Russian invasion of Ukraine. URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/response_conflict-reponse_conflits/crisis-crises/ukraine-situation.aspx?lang=eng (дата звернення: 24.10.2024).

61. Canada-Ukraine Free Trade Agreement. Вікіпедія. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Canada-Ukraine_Free_Trade_Agreement (дата звернення: 24.10.2024).

62. Canada imposes additional economic measures on Russia in response to Russia's attack on Ukraine. URL: <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2022/02/canada-imposes-additional-economic-measures-on-russia-in-response-to-russias-attack-on-ukraine.html> (дата звернення: 24.10.2024).

63. Canada joins Register of Damage for Ukraine. URL: <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2023/05/canada-joins-register-of-damage-for-ukraine.html> (дата звернення: 24.10.2024).

64. Canada's engagement in Ukraine. URL: <https://www.international.gc.ca/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng> (дата звернення: 24.10.2024).

65. Canada's Ukrainian community shaken by Russia invasion. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/feb/24/canada-ukrainian-community-russia-invasion> (дата звернення: 24.10.2024).

66. Canada's yes Ukraine / Government of Canada. 2011. URL: <https://cutt.ly/0HiTf4t>. (дата звернення: 24.10.2024).

67. Canada-Ukraine Free Trade Agreement modernization. URL: <https://cutt.ly/oHiRARM> (дата звернення: 24.10.2024).

68. Canada-Ukraine relations. URL: <https://www.international.gc.ca/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng> (дата звернення: 24.10.2024).

69. Canada-Ukraine United in Building a Prosperous and Secure Future. FREE TRADE AGREEMENT, 2015. URL: http://www.sice.oas.org/TPD/CAN_UKR/EiF/CUFTA_EiF_e.pdf (дата звернення: 24.10.2024).

70. Canadian Chamber statement on Russia's further invasion of Ukraine. URL: <https://chamber.ca/news/canadian-chamber-statement-on-russias-further-invasion-of-ukraine/> (дата звернення: 24.10.2024).

71. Canadian donations and military support to Ukraine, 2023-04-18. URL: <https://www.canada.ca/en/departement-national-defence/campaigns/canadian-military-support-to-ukraine.html> (дата звернення: 24.10.2024).

72. Countering disinformation with facts - Russian invasion of Ukraine. URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_developpement_enjeux_developpement/response_conflict-reponse_conflits/crisis-crisis/ukraine-fait-fait.aspx?lang=eng (дата звернення: 24.10.2024).

73. G7 Leaders' Statement. URL: <https://www.pm.gc.ca/en/news/statements/2023/02/24/g7-leaders-statement> (дата звернення: 24.10.2024).

74. General Assembly Adopts Text Recommending Creation of Register to Document Damages Caused by Russian Federation Aggression against Ukraine, Resuming Emergency Special Session. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12470.doc.htm> (дата звернення: 24.10.2024).

75. Gross domestic product, income and expenditure, third quarter 2024. URL: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/daily-quotidien/241129/dq241129a-eng.htm?HPA=1&indid=3278-1&indgeo=0> (дата звернення: 24.10.2024).

76. History of establishment Embassies Of Ukraine in Canada / Embassy Of Ukraine in Canada . URL: <https://canada.mfa.gov.ua/embassy/history>. (дата звернення: 24.10.2024).

77. How Canada is helping - Russian invasion of Ukraine. URL: <https://cutt.ly/rHiRKka> (дата звернення: 24.10.2024).

78. How Much Aid Has the U.S. Sent Ukraine? Here Are Six Charts. URL: <https://www.cfr.org/article/how-much-aid-has-us-sent-ukraine-here-are-six-charts> (дата звернення: 24.10.2024).

79. Military assistance to Ukraine since the Russian invasion. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9477/CBP-9477.pdf> (дата звернення: 24.10.2024).

80. More than three-quarters of Russians still support Putin's Ukraine War. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/more-than-three-quarters-of-russians-still-support-putins-ukraine-war/> (дата звернення: 24.10.2024).

81. Negotiations launched for Canada - Ukraine bilateral security commitments. URL: <https://www.canada.ca/en/global-affairs/news/2023/08/negotiations-launched-for-canada---ukraine-bilateral-security-commitments.html> (дата звернення: 24.10.2024).

82. Older people are disproportionately affected by the crisis. URL: <https://helpagcanada.ca/ukraine-crisis/> (дата звернення: 24.10.2024).

83. Preserving the OSCE at a Time of War. URL: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/eastern-europe/ukraine/preserving-osce-time-war> (дата звернення: 24.10.2024).

84. Press Statement of Special Representative Kinnunen after the regular Meeting of Trilateral Contact Group on 10 November 2021. URL: <https://www.osce.org/chairmanship/503947> (дата звернення: 24.10.2024).

85. Public consultations on the possible modernization of the Canada-Ukraine Free Trade Agreement (CUFTA). Report. URL: <https://cutt.ly/8HiRD1E> (дата звернення: 24.10.2024).

86. Russia unleashes largest drone attack on Kyiv since start of invasion, Ukraine says. URL: <https://www.cbc.ca/news/world/russia-ukraine-drones-kyiv-1.7040154> (дата звернення: 24.10.2024).

87. Russia-Ukraine war: List of key events, day 77. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/11/russia-ukraine-war-list-of-key-events-day-77> (дата звернення: 24.10.2024).

88. Sanctions – Russian invasion of Ukraine. URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_developpement-enjeux_developpement/response_conflict-reponse_conflits/crisis-crises/ukraine-sanctions.aspx?lang=eng (дата звернення: 24.10.2024).

89. The Global South and Russia's Invasion of Ukraine. URL: <https://ppr.lse.ac.uk/articles/10.31389/lseppr.88> (дата звернення: 24.10.2024).

90. The Nomenclature of War and Genocide : the Russian Invasion of Ukraine. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/2544494> (дата звернення: 24.10.2024).

91. The reaction of G20+ stock markets to the Russia–Ukraine conflict “black-swan” event: Evidence from event study approach. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214635022000570> (дата звернення: 24.10.2024).

92. The Russia-Ukraine information war. How propaganda is being used in two very different ways. Ashleigh Stewart. Global News. 2022. URL: <https://globalnews.ca/news/8716376/russia-ukraine-information-war/> (дата звернення: 24.10.2024).

93. The world's response to the war in Ukraine. URL: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2022-04/Global%20Advisor%20-%20War%20in%20Ukraine%20-%20April%202022%20-%20Graphic%20Report.pdf> (дата звернення: 24.10.2024).

94. Timeline - EU response to Russia's invasion of Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/timeline-eu-response-ukraine-invasion/> (дата звернення: 24.10.2024).

95. Tracking UNGA 77: Notable Moments and Key Themes. URL: <https://www.justsecurity.org/83048/tracking-unga-77-notable-moments-and-key-themes/> (дата звернення: 24.10.2024).

96. U.S. Security Cooperation with Ukraine. URL: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/> (дата звернення: 24.10.2024).

97. Ukraine - Canada. Proceedings of the First International Scientific and Practical Congress on Canadian Studies (June 21-21, 2018, Lutsk, Ukraine) = Ukraine - Canada . the Materials of the First International Scholarly and Practical Congress he Canadian Studies (June 21–24, 2018, Lutsk , Ukraine). - Lutsk. Vezha-Druk, 2018. pp. 16-18. URL: <https://cutt.ly/iHiTRTk>. (дата звернення: 24.10.2024).

98. Ukraine and Canada are among the key players in global food security. Vitalii Holovnia. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, posted 02 March 2023. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/vitalii-holovnia-ukraina-ta-kanada-ie-odnymy-z-kliuchovykh-hravtsiv-iz-zabezpechennia-prodovolchoi-bezpeky-u-sviti> (дата звернення: 24.10.2024).

99. Ukraine conflict: 77% in Japan fear Taiwan spillover. URL: <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-conflict-77-in-Japan-fear-Taiwan-spillover> (дата звернення: 24.10.2024).

100. Ukraine war: Russia executed 77 civilians detained by its forces, UN says. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-66031337> (дата звернення: 24.10.2024).

101. Understanding the Normandy Format and Its Relation to the Current Standoff with Russia. URL: <https://www.csis.org/analysis/understanding-normandy-format-and-its-relation-current-standoff-russia> (дата звернення: 24.10.2024).

102. War in Ukraine. URL: <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/conflict-ukraine> (дата звернення: 24.10.2024).

103. Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin. URL: <https://www.jstor.org/stable/24483306> (дата звернення: 24.10.2024).

104. With 143 Votes in Favour, 5 Against, General Assembly Adopts Resolution Condemning Russian Federation's Annexation of Four Eastern Ukraine Regions. URL: <https://press.un.org/en/2022/ga12458.doc.htm> (дата звернення: 24.10.2024).